

O ČESKÝCH RYBÁCH

A

CHYTÁNÍ JICH NA UDICI.

Popsání veškerého rybářského náčiní a návod, jak si je každý bez cizí pomoci shotoviti a vadné části opravit může. Prostonárodní popis všech druhů ryb, zvláštností jejich života, udiček, nástrah a vnaď, kterými je chytati lze.

PŘIPOJENO VYPSÁNÍ LOVENÍ RAKŮ.

Sepsal

J. L. BUCK.

Do textu vloženo německé názvosloví a 23 obrázků.

107.

V Mladé Boleslavi.

Nakladatel V. P. Nešněra knihkupec.

ČESKÉMU
RYBÁŘSKÉMU SPOLKU

věnuje

SPISOVATEL.

Předmluva.

nížka tato není psána pro rybáře z řemesla, nýbrž pro ony, jenž zálibu v lovení ryb najíti hodlají a o život tajuplného vodního světa se zajímají.

K účeli tomu shledal jsem vše to, co k věci této se vztahuje — a kde potřebí, objasnil jsem mnohé z vlastní zkušenosti.

Vodítkem mým bylo a bude, abych toliko ony věci napsal, o jichž pravdě jsem se osobně přesvědčil a zbytečný tlach vymítil. Dle úmyslu toho zařídil jsem také spisek ten a po příkladu myslivce, jenž chtě s výsledkem dobrým honiti zvěř, spůsoby a zvláštnosti její znáti musí, rozepsal jsem se nejprvé o rybách vůbec, potom o náčiní rybářském, o vnadidlech a nástrahách, jichž se k lovení ryb s výsledkem užívá, a konečně o oněch rybách zvláště, kteréž u nás v Čechách udicí chytati lze, dokládaje ještě jednou, že jsem toliko ve spisku tom uložil, čemu jsem se od starých rybářů naučil a o čehož užitečnosti nabytí jsem nezvratných důkazů. —

Co do pramenů, jichž jsem k dílu tomu použil, podotknu, že u vědecké části mi výtečně posloužily spisy našeho slovutného p. dr. Antonína Friče, z nichž valně jsem čerpal a jakové jsou: Přírodopis živočišstva a České ryby; názosloví užívám takového, jakové jsem toliko všeobecným po Čechách býti shledal.

Konče slovo toto k laskavému čtenáři přeji, aby mu v prázdných chvílích

„lov ryb na udici“

takovou zábavou byl, jakož toho zasluhuje a po mnohá léta mně byl, jest a dá-li Bůh zdraví, i na dále bude.

V PRAZE, v květnu 1879.

Spisovatel.

Oddíl prvý.

Slovo o rybách vůbec.

Ryby jsou obratlovci studenokrevní, žijící ve vodě a dýchající žabrami; okončiny jejich jsou proměněny v ploutve; srdce má jen jednu komoru a jednu předsň, a krev v žabrách okysličená nevrací se k srdci, alebrž proudí dále do těla. Tělo rybí jest obvyčejně se stran smačknuté a k oběma koncům klínovitě zaúžené; povrch těla (vyjímaje hlavu a ploutve) buď šupinami pokrytý, buď lysý.

Tyto jsou charakteristické známky třídy živočichů, s nimiž nám jednati jest. Pohlédneme-li na kapra, hlavního representanta ryb, utkví náš zrak zajisté ponejvíce na zvláštním tvaru okončin, jež se ploutvemi zovou. Ploutve skládají se na způsob vějíře z kostiček, tak zvaných paprsků ploutevních a pevné blány, kterouž tyto potaženy a spojeny jsou. Jsou-li paprsky tyto článkované, pak jest celá ploutev „měkká“ — jsou-li ostnité, nečlánkované, pak jest „tvrdá“. Podle této známky rozdělujeme pak i valnou část ryb na

měkkoploutvé (*malacopteri*; die Weichfloszer) a na tvrdoploutvé (*acanthopteri*; die Stachelfloszer).

Ploutve jsou liché a sudé. K lichým počítáme: ploutev hřbetní, ocasní a řitní; sudé (podvojně) pak jsou břišní a prsní. — Ploutev ocasní, povždy měkká, jest hlavním přístrojem pohybovacích ryb; touto opírá se ryba odkázána jsouc k vůli „pohybování se v před“ na její mocné rázy brzo v pravo, brzo v levo o vodu. Sudé ploutve určují více směr plování.*)

I ostatní ústroje rybí liší se valně od ústrojí ostatních obratlovců a jsou hlavně přispůsobené živlu, v němž žijí. Tak má oko velmi plochou rohovku a zcela kulatou čočku; — klapky, ochrana oka před prachem, jsou ve vodě úplně zbytečny a proto scházejí naprosto.

Ucho rybí (obrazec 1.) není zvenčí viditelné, ano

OBRAZEC 1.

Ucho rybí:

1., 2., 3., polokruhové chodby;
4. váček.

jest uloženo v kosti skramní a žádným otvorem na venek opatřeno není; pozůstává toliko ze tří polokruhových chodeb a z pytlíčku, kterýž naplněn jest kapalinou a drobounkými hráněmi vápencovitými; váček ten zastupuje závitok sluchový, — Ve zvláštním poměru jest ucho k měchýři vzdušnému, kterýž se obyčejně rybí duší nazývá; bývá totiž s oným spojeno řadou kostiček, které mu co zvukovody slouží; — rovněž spojuje jakási trubice měchýř vzdušní s patrem, čímž jest možno, že ryba měchýř více, neb méně vzduchem napustit a takto

*) Důkazem toho jest vivisekce. Uřízni rybě, ku př. řízkovi nebo běliče, jednu z prvních ploutví a bude se ti točiti stále do kola.

nadmouti může. Vzdušní měchýř sestává ze dvou vzduchem naplněných, ne stejně velkých a mezi sebou malinkou rourkou spojených měchýřků.

Fysiologický úkol vzdušního měchýře jest asi ten:

1. aby udržoval rybu v rovnováze (Stabilität); neboť jak známo, jest hořejší díl ryby masitější, plnější a tudíž i těžší než břicho, a tu, kdyby nebylo vzdušního měchýře, kterýž hořejšku ryby velmi polehčuje (řekl bych skorem ho nese, poněvadž specifickou svou vahou lehčí než voda jsa na povrch tihne), tu, pravím, vzal by hřbet převahu, ryba by se překotila a ploula by po hřbetě vzhůru; nad to pak slouží měchýř ten rybám

2. k tomu, aby jim napomáhal při vystupování a ponořování se, což se stává tím, že, naplní-li ryba přední část měchýře více vzduchem stlačením zadního měchýře, tu pak se posune těžiště na zad těla a ryba vstoupá výše; avšak naplní-li se více zadní měchýřek stlačením předního, spadá těžiště dále ku předu a ryba se ponořuje; stlačování to děje se ponejvíce žebrymi.*)

Nos má podobu jamek a otvírá se vyjímaje jediný toliko případ do úst. — Jelikož lalok nervu čichového velmi vyvinutý jest, může se za to míti, že u mnohých ryb jest čich velmi bystrý; čidla chuti a hmatu jeví se býti méně dokonalými. **)

Čich a zrak jsou ona čidla, kterými se ryby při hledání potravy řídí.

*) Viz „Physik von Karl Koppe, pg. 96.“

**) Důkaz toho jest chytání ryb do ruky, kde se zlehka ryba po břiše hladí a experiment Ronalds-ovy stanice pro pozorování ryb, kde se mouchy cayenským pepřem posypané házely pstruhům a ti to je pozřeli beze všech známek nelibosti, jako jiné neposypané mouchy.

Přejděmež nyní k ústrojí vnitřnímu a to k soustavě zažívací. Ústroje zažívací počínají ústy na předním konci těla. Mnohé ryby mají ústa velmi silně zuby ozbrojená,

OBRAZEC 2.

Zuby požerákové.

jiné mají čelisti a patro bezzubé; za to však jsou umístěny zuby na posledním oblouku za žabrami na počátku požeráku ve dvou zvláštních od sebe oddělených kostech (viz obr. 2. jedné té dásně.) Tyto se pohybují proti patru, kdež se jim staví na odpor tvrdá, rohovitá kost, čímž se důkladné rozžvýkání všeho požitého možným stává. Požerák, žaludek a střevo přechází tak poznenáhla jedno do druhého, že ani dle zevnějšku nelze určitě rozhraní jejich, aniž je rozeznati

možná; střevo jest dosti dlouhé a tenké. K žaludku připojují se často přívěsky v podobě slepých střev (obr. 3.) a v konečníku ryb vyšších bývá závitkovitě vyvinutá klapka; řiť se nalézá před otvorem rodidel. — Ze žláz vyskytují se velká játra, kteráž mají jeden velký lalok ležící v pravo a jeden menší na levo; měchýřek žluční (mykterén) jest velký, oblý a pouští tmavo-

OBRAZEC 3.

Žaludek a slepá střeva.

zelenou žluč do střeva tenkým žlučovodem na pravé straně. Slezina jest úzká a leží blíže střeva podél celé dutiny břišní.

Ledviny jsou divného tvaru; tálnou se totiž pod páteří od krku až k řiti ve dvou úzkých páskách a jen u prostřed na tom místě, kde oba vzdušní měchýře od sebe se dělí, zvětšeny jsou ledviny na každé straně v lalok na měchýře vzdušní přilehající; oba jich močovody se spojují a ústí za řití (recte za otvorem rodidel).

I slinivka (pankreas) se u mnohých ryb a hlavně kaprovitých podél střeva nachází.

Veledůležitý ústroj při rybě jsou žabry (v obecné řeči dychadla zvané), kteréž zastupují místo plic v těle rybím a v nichž se krev obnovuje kyslíkem ve vodě obsaženým. Jest to množství dutých, podlouhlých vaků, kteréž ve čtyrech dvojnásobných řadách přirostlé jsou ku čtyřem chrupavkovitým obloukům k jazylce (kosti jazyční) se připojícím. Dýchání ryb děje se v případech, kde žabry volně na obloucích zavěšeny jsou, tím způsobem, že ryba ústy vodu čerpá, majíc klapku žaberní přiklopenou; načež přivřevši ústa tlakem vody klapku omu nadzdvihuje, vodu žabrami prohání a žabry oplachuje, při čemž voda endosmotickou prolínavostí stěny dychadel prostupuje, krví kyselinu uhličitou odebírá a kyslík přivádí.

Zbývá nám na místě tom oběh krve objasnit. Tentýž jest u ryb pouze jednoduchý:

Dvě soustavy žil (*venae*) vedou odkyseličenou krev z jater a ledvin do jedné velké předsíně; srdce, samo

těž o jedné komoře, žene nyní krev smršťováním stěn do žaber, při čemž ku zrychlení krve v tom směru podporováno jest stahováním násadce (*bulbus arteriosus* — t. j. tlustý počátek tepny). V žabrách samých ubírá se (viz

OBRAZEC 4.

Průřez žaber:

a. žíla žaberní; — b. chrupavčitá opora žaberních plátek; — c. tepna žaberní; d. a d. zevnější céva žaberní; — e. a e. vnitřní céva žaberní; — f. a f. vláknovité rozvětvení obou cév žaberních. Šipky naznačují směr proudění krve.

nou — a to tak, že jednou a sice „silnější“ větví se ubírá pod páteří mezi oběma půlema ledvin až na konec těla — a druhou „slabší“, kteráž se odděluje na počátku měchýře vzdušního, útroby zásobuje.

Ryby jsou dle pravidla pohlaví odděleného.

Samice má dva mohutné vaječníky (jikry), kteréž leží mezi měchýři vzdušnými a slezinou, a kteréž v čas tření velkou část dutiny břišní vyplňují. Vaječníky tyto naplněny jsou ohromným množstvím vajíček, kteréž dlužno mítí za buňky živočišné; obsah jejich blanou uzavřený slove žloutek a lze v něm pozorovati zárodkovou bublinu, v ní pak zárodkové zrno. Dospělá vajíčka nezúrodněná padají přímo do dutiny životní, odkud zvláštním otvorem mezi řití a močovodem do vody vystupují.

Mnohé mají vaječníky se zvláštními vejcovody, kteréž společně za řití ústí. —

obr. 4.) vlasečnými cévami po zevnější ploše obou lístků žaberních a sestupuje na jejich vnitřní ploše ku společné cévě a dále pod prvními obratly těla hlavní tep-

Podobně jako vaječníky vyplňují párové žlázy chámové největší část dutiny životní v těle samčím.

Chám, nazván u ryb mličím, odchází chámovody, kteréž se ústí buď samostatným otvorem, aneb zároveň s trubící močovou před řití. Chám sestává z bílé tekutiny,

OBRAZEC 5.

Chám (spermatozoj).

v níž lze při náležitém zvětšení viděti nescíslný počet spermatozoů (obrazec 5.). Zúrodnování děje se následujícím způsobem: lehkým třením těla rybiho buď o kamení, buď o jinou rybu odlučuje se vajíčko z vaječníku a padá do vody.

Po odloučení se vajíčka z vaječníku zůstává na každém vajíčku malý otvor (mikropyle) a to na tom místě, kde vajíčko na stopce viselo; otvorem tímto vnikají, je-li vajíčko chámem zalito, chámová tělíska (*spermatozoj*) do něho; a poněvadž se samovolně v před pohybují, dostanou se zárodkovou bublinou až k zárodkovému zrunku, čímž se vajíčko zúrodnuje. Hned po zúrodnění počíná ve vajíčku ona změna, již jmenujeme rýhováním.

Žloutek dělí se totiž směrem rovníku a poledníku (in der Aequatorial- und Meridianal-Richtung), čímž povstávají tvary podoby zrnkovité; tyto pak kladou se po bláně žloutkové tvoříce trojmo na sebe složené skupení oněch zrněk, tak že má celý ten útvar podobu maliny; a takž počíná rozvoj zárodku, jemuž nerýhovaný zbytek žloutků slouží k výživě. Za vzor stůj zde vyvinování lososa (obrazec 6).

OBRAZEC 6.

Vyvinování lososa.

a. vejce neoplozené; b. vejce, v němž má zárodek již body očí;
c. novorozený losos s vakem žloutkovým; d. šest neděl starý; e. čtvrt
roku starý se stráveným vakem žloutkovým.

z předu silné laloky čichové; za nimi velký mozek, mezimozek, střední mozek, zadní čili malý mozek a míchu, kteráž jest na počátku štípená a v páteři až k ocasu se táhne, kdežto u ostatních obratlovců jen k pávni sahá.

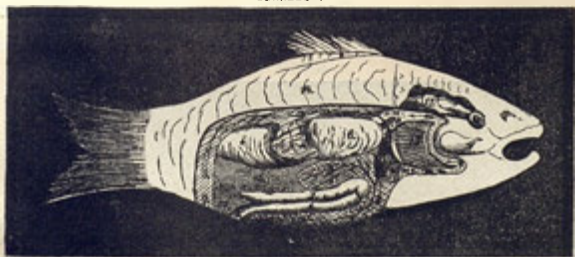
Přední mozek není nikdy tak velký, aby jako u vyšších obratlovců zakrýval následující mezimozek a střední mozek; on vyplňuje dutinu lbovou jen z menší částky — z větší částky činí to rosolovitý tuk. Z čiv mozkových vyvinuje se u některých ryb jen 11 párů, z nichž nerv čichový (nervus olfactorius) velmi vyvinutý bývá a u kořene svého silnou zauzlinu má. Památný a osoblivý pouze rybám jest nerv táhnoucí se po obou bocích těla a vysílající větvičky k tak zvané čáře poboční, kdež tyto nabubřinou v šapinkách rourkami opatřených končí. Podobné konce čiv spatřujeme též na hlavě mnohých ryb v jamkách kůže ku př. u kaprů. Zvláště pozoruhodný jest též nerv přístroje elektrického v rýnoku dospělém.

Soustava nervová jest velmi slabě vyvinuta; ano nejnižší ryba *Amphioxus lanceolatus* nedospívá ani k rozvoji osobivého mozku. Mozek jiných ryb má

Kostra rybí liší se od výše vyvinutých obratlovců tím, že ani krk, ani pánev vyvinuty nejsou a hlava bezprostředně v trup a ten opět v ocas splývá. Okončiny jsou přetvořeny v ploutve. Hlava jest složena z velkého množství kostí a kostiček. Lebka, kteráž jest s páteří pevně spojena, vzniká z chrupavčité schránky mozkové kostnatěním chrupavky; avšak zbývá vždy i v dospělosti značná část lebky zárodkové; vzláště u čeledě štik, lososů a j. — Ku hlavním kostem lebky připojují se ještě kůstky kostry kožní a sice v podobě celé řady plátek podočních a spánkových. Upozorňuji na čísla 1., 2., 3., 4., kteráž tvoří krásné skupení pohyblivého žaberního příklopu (*Der Kiemendeckel*). U většiny ryb vznikají v páteři kostené obratle s jádrem s obou stran kuželovitě vyhloubeným. (Obrazec 8.) Jednotlivých obratlů, z nichž se trup a ocas skládá, jest 37. a všechny mají na svrchní

OBRAZEC 7.

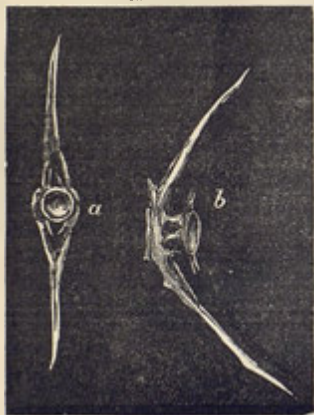
Rybi vnitřnosti

1. zažívací roura — 2. Plr — 3. a 3. játra — 4. žlučový měchýř — 5. a 6. vzdušní měchýř — 7. slezina — 8. a 8. ledviny — 9. ústí močovodu — 10. přední srdce. 11. komora srdce — 12. násadev 13. žabry — 14. vrstvy svalové — 15. Mozek — 16. trubky vyplněné buď vaječníky, buď mlékem — 17. ústí vaječníků, po případě chlamovodů.

t. j. k hřbetu obrácené části dva ostny na konci spojené kteréž mezi sebou nichu uzavírají. Obratle trupu mají

po stranách krátké ostny, které žebrám k upevnění a podpoře slouží. Žeber jest na každé straně 16. Ocasní

OBRAZEC 8

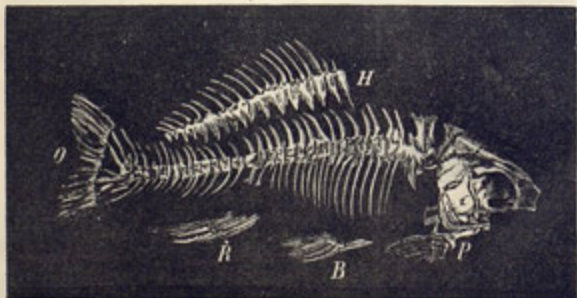

Obratle

obratle mají i na spodní části dva na koncích spojené (srostlé) ostny, kteréž mezi sebou zavírají tepnu a žílu ocasní. Při posledním obratli přetvořeny jsou svrchní a spodní ostny v plochy paprskovitě na zad stojící a slouží ku podpoře ploutve ocasní. I kostra vnitřní jest zde zastoupena jazylkou a oblouky žaberními, z nichž poslední u kaprů též bývá zuby opatřen.

Svaly, vyjma složitý ústroj na hlavě, jsou na těle rybím, velmi jednotvárné, rovněž jako pohyby těla samého.

OBRAZEC 9.

Rybi kostra.

Hlava, trup, ploutve: hřbetní, ocasní. Vřtní, břišní, prsní.

K závěrku podotknu, že celá říše ryb se dělí na šest řádů, kteréž jsou :

1. Ryby trubosrdčné (*Leptocardii*, Röhrenherzen).
2. „ kruhoústé (*Cyclostomi*, Rundmäuler).
3. „ kostnaté (*Teleostei*, Knochentfische).
4. „ ganoidní (*Ganoides*, Schmelzschupper).
5. „ příčnoústé (*Selachii*, Quermäuler).
6. „ dvojdyšné (*Dipnoi*, Doppelathmer).

Toto předeslati uznal jsem za dobré, než k popisu rybářského náčiní a jednotlivých druhů našich ryb přejdeme.

Oddíl druhý.

O rybářském náčiní.

hytání ryb udicí, ač nyní skoro pouze milou zábavou a příjemným ukrácením chvíle, bylo druhdy v pravěku lidstva zdroj, kterýmž sobě zaopatřili lidé valnou část své potravy. A bylo-liž co přirozenější, než když člověk, kterýž (tisíce nepřáteli obklopen jsa) svá bydliště uprostřed jezer na vorách do země vbitých kolích k vůli uhájení svého bytí voliti si musel, za krásného dne do lazurových vlnek větříčkem zlehka zčeřených se zadíval a shledal, že i tam, kde život zvířat plícodýšných přestává, živoky se hemží, kteří drobtý spadšími se stolu člověka se živili? Nepřipadl-li na myšlénku při pohledu tom, aby i říši tu si opanoval a vůli podrobil ji své? —

„Bojem za existenci“ jest v pravdě život ryb; — zde uniknout dravci, jenž o život jí stojí — tam obstarati si potřebnou potravu! To v brzku seznal bystrým okem člověk a u té stránky lstivě chopil rybí čeled. Nastražil jim do pokrmu pevný háček, kterýž byl na provazec připevnil. Ubohá rybka netušíc zradu pozřela v nástraze osudný háček, chytla se a člověk stal se takto postrachem říše ryb. A jako druhdy, takto činili a činí lidé po dnes

Židé ¹⁾, Egypťané ²⁾, Římané ³⁾, znali se velmi dobře v chytání ryb udicí. — Lásky k rybaření jest dosud mocným magnetem ano dovede i básnicky naladit. Jaký požitek rybáře čeká, líčí nám pěknými slovy slavný přírodopysce sir Humphry Davy v díle svém nadepsaném „Salmonia.“ Rybářství nás uvádí do čárokrásných údolí, divokých skal, kde vodopády hučí a vlny zčeřené úskalím si cestu razí. Jak milo jest na jaře, když tuhá a zdlouhavá zima pominula, mráz kdy ustál a paprsky slunceka zemi a vodstvo zahřívají — jak krásné jest to pak procházeti se po břehu potůčku a pohlížeti na to, jak lističky pučí; vůni fialek do sebe ssátí a utěšiti se pestřými květy sedmikrás a petrklíče; kráčet po šťavnatém pažítě ve stínu stromu košatých, jichž květy oblétá veselý roj včelek pracovitých; patřiti na miliardy lesknoucích se mušek, kteréž rovny drahokamům po hladině vodní plouti se zdají; patřiti nato, jak krásný stříbřený pstruh z hloubi kryšťalových vod bystrým je sleduje okem; zpěvu ptácat naslouchati a na divoký rej potápek se dívati, jak mezi šelestícím rákosím a vodními liliemi se prohání. A pokročí-li čas, jak vše se v jiný obléká šat a jinou tvářnost na sebe bere; vlaštovky noří křídélka svá do vlněk zpěněných, pstruzi opouští tajuplné dno řečiště a kořistí po chuti mezi zlatými muškami; — pod večer pak pěje nám dostaveníčko veselý drozd a nyjící slavík, kterýž s družkou svojí v hustém loubí mezi růžemi hnízdečko si staví.

¹⁾ Viz písmo sv. ²⁾ Květy roku 1868 při popisu egyptského mausolea praví, že tam lidé na lodkách stojíce chytají úhoře vlasem bez prutu ³⁾ Nahlédni ve Virgila Georgie. lib. I. vers. 140. — K. p. Trajan byl náruživým rybářem.

A jest také pravda — ne rybička, kterouž dostanu za nějaký halěr ke koupi, aneb do sítě a čerene mnoho-li mi libo, leč požitek v boží přírodě a onen blažící pocit důmyslu lidského, kterýž nás vysoko nad ostatní říše tvorstva staví a tím samolibosti naší nad míru lichotí, jest ono kouzlo, kteréž nás mimoděk k rybaření vábí; a protož pravím: „Kdo malý jen koutek v srdci máš, kde cit pro krásy přírodní nevyhasl, chop se udice a buď rybářem!“—

Leč prosím a zapřísahám laskavé své čtenáře, (poněvadž by nám jinak snad mnozí vyčítali, že po způsobu milovníků dostih a podobných vyšších zábav hrubých mravů jsme a z trýzně zvířat zábavu a kratochvíl si tropíme), aby vždy na zřeteli měli stanovisko lidskosti a zachovali se dle následujících pravidel:

1. Zkraťmež co možná nejvíce bolest ryb tím, že jim šetrně vytáhneme udičku z úst, aniž bychom hrotem ránu zbytečně rozdírali.

2. Poříd' si každý sáček a ne tak zvaný „kabacoun“, bys neranil rybu smrtelně protahováním provázku skrze žabry.

3. Neusmrcuj chycené ryby, dokud' nevíš, že stojí lov za to, abys je sebou vzal; alebrž uschovej je v sáčku a není-li jich dost, propuť na svobodu.

4. Usmrť každou rybu dřív, než ji trhneš (*schuppen*), silným bodem ostrého nože za krk do vazů.

5. V čas tření ušetř' života ryb; nejen proto, že bys jinak škodil plemenění ryb; neboť stesky jsou všeobecné, že se rybnatost našich vod stále menší; ale i z ohledu toho, že se uvaruješ nemocí, kteréž by v zápětí na požití trících se ryb následovaly.

To samé pravidlo zachovává i myslivec; nikdo nestřelí srnčí kozu, aniž zaječí samičku (remlici) v čase páření se. —

Dle těchto pravidel prosím snažně své laskavé čtenáře, aby se chovati neopomenuli a náhledy ty méně uvědoměným sděliti a potřeba-li káže, i vysvětliti sobě neobtěžovali; pracujmež spojenými silami ve prospěch dobré věci. Ryba jest ovšem němá; ubožák nemůže hlasitým lkáním bolest na jevo dáti; ale proto ji cítí přec jako každý jiný živoucí tvor. A proto prosím :

Buďte lidští !

Stává se často, že mnohý nedodělav se nijakého úspěchu, ani potěšení, v brzce chytáním ryb povrhá. Příčina toho leží na snadě: Všichni ti, kteří tak činí, neseznali pravých zásad, jimiž se při chytání ryb řídití dlužno. Okolnost to, kteráž k nezdaru nevyhnutelně vésti musí. — Pročež klademe každému důrazně na srdce, aby předně dobrou udici si opatřil a později ni jediné vadné vlastnosti, svého náčiní nepřehledl, aniž snad z pohodlí poopravití je opomenul. —

Udice (nástroj to, jehož se k chytání ryb užívá) sestává z těchto částí :

1. z prutu (*Die Angelruth*);
2. z vlasu (po případě šňůry) (*Die Angelschnur*);
3. z násadce nebo konečku (*Das Vorfach*);
4. z udičky (*Der Angel*);
5. ze splávku (splavátka) (*Das Flosz*);
6. z hřízidla (olůvka) (*Das Senkblei, Senker*).

Která z uvedených částí důležitější jest, to nelze určit; poněvadž všechny stejně dobré a bezvadné býti musí, má-li se lov zdařiti. A takž je probereme po řadě počínajíce prutem.

1. Prut.

(*Die Angelruthe*).

Spolehlivý prut buď pevný, pružný, ne příliš těžký a těžiště jeho spadej do blízka rukověti na dobrou píd, nebo půl druhé od ruky.

To jest úhrnem vše, co o dobrém prutu říci možno

Prut buď pevný, aby se snad nestala nikomu z laskavých čtenářů podobná mrzutá věc, již jsem byl jednou očítým svědkem, jak zachycený pstruh silným trhnutím křehký prut zlomil a s udicí a oným ulomeným kusem volně řekou se proháněl. — Prut buď *hybký*, neboť v pružnosti prutu spočívá ona síla, kteráž sebe tenčí vlas i poměrně silným škubnutím chycené ryby přetrhnouti nedá.

Není rádnó míti prut příliš pružný, neboť:

1. by to vadilo rychlému záseku, jelikož se takový snadno podá a tím se státi může, že udice, kteráž by jinak hlouběji do masa vnikla, se sráží a pouze po hrot do těla se zarazí, čímž uniknutí ryby možnějším se stane.

2. Nemůže-li rybář ihned rybu vymrštiti, protože by se obával, že by vlas přeraziti mohla, napniž prut, až se ohne a nepopouštěj, dokud ryba není zmožena a jemu možné jest zachytiti vlas, kterýž pojme zcela lehce

mezi palec a ukazováček levé ruky. aby v čas povolit mohl, kdyby se ryba posledníkrát o vyvážnutí pokusiti chtěla. Prut napnouti by se ti nikterak nezdařilo, kdyby byl příliš pružný, příliš vláčný; poněvadž by v tom pádu oblouk ohybu vypadl velmi velký, tak že bys na šňůru ani nedosáhl. A proto zkoušej každý dobře, spojuje-li jeho prut „pružnost s jistou měrou nepodajností!“

Jiná důležitá věc, na kterouž nelze dosti upozorniti, jest těžiště prutu. — Nebudeme vědeckým rozbořem čtenáře své nuditi, ale chopíme tu věc z té nejprostší stránky. Sestavíme-li prut dobře do zdírek a položíme-li jej na jeden prst své levičky po způsobu váhy, pak nesmí prostředek s násadkou dohromady dolejšek tíží svou převážiti; ano jest rádné, aby bod rovné váhy o něco dále, třeba i o píd na dolejšek připadl; neboť líp jest míti trochu větší tíži za rukou, než aby neustále prut převahu ku předu bral (*kopfschwer*), což se vysvětluje zákonem páky; v takovém případě aby byla ruka z ocele, kteráž by jej držeti musela, a i ta by konečně umdlela.

A proto radím úsilovně, aby si nikdo neobtěžoval, kde se věc tak nemá jak tuto povědíno, do knoflíku své hole dáti dosti silnou olověnou placičku, čímž žádané rovnováhy dosáhne; aby placička ta také držela, ořežeme ji zcela dle objemu knoflíku, tak, aby tam těsně zapadla, na to pak ji v knoflíku dvěma nebo třemi body kapesního nože do jejího okraje upevníme. —

Aby nám pak dlouhým držením prutu ruka neumdlela, nadlevujeme si tím, že chopíme dolejšek o dobrou píd výše

nad rukovětí a prázdný konec o ruku vzepřeme, čímž si ulehčíme v té míře, že celou tíži hole pak pouze malíček se sousedním prstem unéstí s to jsou.

Nikdo nevol těžší prut, než seč síly máš, aby se ti ruka neunavila a neumdlela; což jest velmi důležitá tam, kde prut odložití nemůžeme a nucení jsme jej neustále v ruce držeti. —

Nejlépe se hodí za prut pěkně rovně rostlý výstrelek z ořeší (lisky, *Haselnuss*), nebo dřínu, i javoru; poněvadž takový spojuje všechny žádoucí dobré vlastnosti, jakých si možná jen přáti.

Prut takový ořež (rozuměj dobře: toliko listí a větvičky, ne snad kůru), nech dobře vyschnouti a pak ruční pilkou na tři stejné díly rozřízni.

Nenalezneš-li hned jeden celý takový prut, tedy snad násadka (hořejší díl) z jednoho, prostředek z druhého a dolejšek opět z nějakého jiného prutu se ti hodí, tak že sobě z nich pěkný, ouhledný prut sestaviti budeš moci.

Délka celého prutu nepřesahuj 10 vídeňských stop; dolejšek buď tlustý as na palec a násadka na hořejším konci, kterýž malým zářezem opatřen býti musí, aby se vlas vysmeknouti nemohl, buď as s holubího brku silná. Potom sobě zaopatři od pasíře nebo klempíře dvě mosazné dobře letované zdiřky; jednu z nich nastrč na spodní konec násadky a druhou na dolejší konec prostředku a nech si je tam připevnit tož tak, že klempíř nějakým špičatým nástrojem do zdiřek ranou kladiva díрку udělá, tím pak se stane, že tyto sedí na dřevě pevně. — Potom vezmi kus sukna, oři několikráte prut na prášek utlučenou

permou (*Bimsstein*) a dřevěným olejem a nech jej oschnouti. Laku použití není dobře; neboť ryby jsou zraku velmi bystrého a nad míru plaché; a proto prut má-li podobu a barvu vyčnívající větve, padá méně do očí a jest tudy lepší než lakem natřený, který při každém zásvitu slunce paprsky odráží, velmi se leskne a ryby plaší; z té samé příčiny neočistuj již zašlé z dírký; líp jest, nelesknouli se.

Dle toho, na jaký lov se vydáváme, máme též následovně upravené pruty: 1. na obyčejné chytání; 2. na třepanou; 3. na přívlač.*) —

Na obyčejné chytání, kde myslíme, že větší ryba nezabere, vezmeme prut třídílový, jak jsme jej právě popsali.

Na třepanou bereme prut co možná nejlehčí, anebo pouze prostředek a násadku obyčejného prutu. Na štiky, aneb vůbec těžší ryby, zkrátka na přívlač máme silné, zvláště k tomu zařízené pruty; na dolejšku připevněna jest rýhovaná kladka (*Rolle*), okolo kteréž se šňůra navine; na prostředek uvázán jest malý kovový kroužek a na nejkrajnějším konci násadky jest rovněž upevněné malé kovové ouško (*Oese*). —

Pohodlnější ovšem než prut takový jest rybářská hůl, kteráž se ze tří částí skládá a po způsobu prutu sestaviti se dá. Dolejší část bývá z tlustšího bambusu, pepřovky nebo javoru pracované pouzdro pro ostatní dva díly — prostředek bývá ze slabší pepřovky (*Pfefferrohr*) a násadka

*) Nemysli nikdo z laskavých čtenářů, kterýž náhodou slyšel, že jest přívlač malá síť na dvou žerdích připevněná, že by mně to bylo neznámo, než užívám termínu toho, ježto se mi úplně hodí pro německé (*Spinnfischerei*), pro který způsob chytání máme toliko u Plzně jakýsi druh netvora „Tunšlování“.

z javoru. Dovolují si připomenouti, aby každý při kupování hůl si dobře prohlédl, není-li popraskalá a hlavně nejsou-li u zdírek trhliny, což se politurou a šelakem zakrytí dá a konečně, je-li násadka samorostlá a ne snad z ledajakého kusu dřeva uříznutá, ano i přes dřevo řezána; neboť ta popraská v nejkritičtějším momentu při vytahování ryby z vody; to poznáš okamžitě, v prvním případě po suchách, kde listí a větvičky byly — v druhém po létech na dřevě.

Neradím nikomu, aby si bral hůl, kde se jednotlivé části na dolejší konci jedna z druhé vytahují; protože snadno zvlhnutím anebo pohroužením do vody nabobtnají a do sebe sestrčiti se nedají a nad to velmi nejspíše a nesouměrně pracovány jsou a vši pružností postrádají. — Abychom byli úplně jisti, že nám hůl nepůjde od sebe, ovijíme ji tak zvanou pomocnou šňůrou (*Nothschnur*) již od samé rukověti až na konec prutu, kde ji v zárezu násadky následovně zaklesneme: (Viz obrazec 10.)

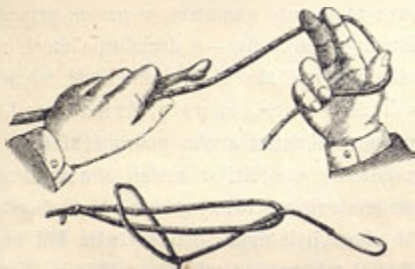
„Když jsi byl navinul vlas až k vrcholí prutu, pak uchop do levé ruky vlas i s prutem a silně ji smáčkni; do pravé pak pouze vlas a to sice tak, že ho přitiskuješ malíkem a vedlejším prstem ku dlaní a pak ho přehodíš přes palec, ukazováček a prostřední prst.

Nato dej prsty jako do špetky a obrať ruku, aby se násadka na svrchní části ruky mezi palcem a ukazováčkem do tak povstalého oka prostrčiti mohla — pak vyvleč opatrně prsty z té kličky a zadrhni vlas. —

Tím způsobem udělej tři neb čtyry oka za sebou; vlas takto upevněný drží jako skála a má mimo to tu výhodu, že se dá snadno odvázati.

Pomocná šňůra i vlas musí se končiti na obou stranách smyčkou (*Schleife*) a pomocí těchto je spojujeme a to tak, že prostrčíme smyčku šňůry pomocné smyčkou vlasu a udici i s celým vlasem touto smyčkou provlíkneme. (Viz obrazec 10).

OBRAZEC 10.

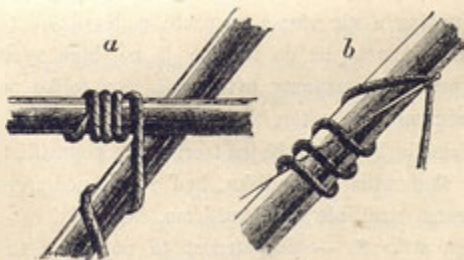

Po tom, co jsme pověděli, zbývá nám pouze několik málo slov doložití a sice, jak možná, (kdy potřeba káže), vadné aneb zlomené části rybářské hole opravit. — Obvykle se stává, že se nám násadka, kteráž ze dvou dílů složena bývá, buď silným trhnutím, buď jinou nehodou na místě, kde ony části spojeny byly (*gesplittzt*), buď uvolní, anebo docela zlomí; pročež je nutno dáti laskavým čtenářům malé pokynutí, jak by si sami bez cizí pomoci a dobře tuto vadu poopravit mohli. Což se stává tak :

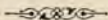
Vezmi tlustou, pevnou reznou nít, polož jeden konec té nítě na celou tu trhlínu od zhora dolů a svéj nít přes konec ten nad oným poškozeným místem od zdola nahoru a neustañ, až celý nářez jest kolem do kola obvázan. Avšak, poněvadž záleží hlavně na tom, aby ná-

vin ten dobře utážen byl, což rukou nelze docílit, protože by se nít silným utahováním do masa zařezávala, doporučuji každému, aby použil k tomu tužky (*Bleistift*) a sice tak: Když jsme byli navlhčenou nítí asi tři neb čtyřkráte kolem do kola prutu otočili, zatočíme ji také několikrát kolem tužky; vezmeme násadku do levé, tužku s nítí do pravé ruky a ovijíme dále dle obrazce (11.); točíme totiž levou rukou násadku a tlačíce palcem pravé ruky nít na tužku ovijíme volné, ale pevné náviny přes onu koneček nítě; na konci pak přiložíme na prut silnou jehlu, (viz obraz 11.), otočíme ji zároveň s prutem zlehka několikrát (raději víc než méně), navlíkneme konec té natočené nítě do jehly, protáhneme ji pod oněmi náviny, a silně utáhneme — čemuž se říká upevniti něco „na ztracený uzel“ (*verborgener Knoten*).

OBRAZEC 11.

Onu nít pak, aby zůstala nepohnutě otočena a nepovolila, napust, až oschne, buď rozpuštěným voskem, anebo natří hustým roztokem šelaku v líhu rozpuštěným.

2. Vlas.

(Die Angelschnur.)

Vlas jest pojítka mezi udičkou a holí. — Poněvadž pak chycená ryba škubáním a neustálým smykáním udičky se sprostíti usiluje, musí vlas silným a na nejvýš spolehlivým býti, aby se přeraziti nedal a nám ulovená kořist neušla.

Pravil-li jsem, že prut musí pružný a spolu pevný býti, tož třeba, aby byl vlas u větší míře ještě pevnější a pružnější; toho docílíme tím, že volíme dobrý material a sice: buď hedvábí, aneb silné rezné nítě; buď žíně (*Pferdehaar*), aneb žinku (*cédule, poil; Seidenwurmdarm, der Gut*); potom tím, že je přiměřeně splítáme, stáčíme a vážeme. —

Vlas obyčejný nebuď o mnoho delší než prut, na nejvýš o třetinu a nic víc; a to proto, poněvadž od té doby, co rybu zaseknem, až do té, kde ji na břeh vymrštíme, vlas i prut stále napnuty býti musí, aby toliko pružnost a ne neforemná síla a tloušťka těch částí rybu zmoci mohla; neboť jakmile bychom rybě jen trochu vůle popustili, tuť ona silným škubnutím buď udičku, buď vlas ihned přerazí, což se nejenom mně, ale snad každému, kdo delší čas rybaří, nejednou stalo; *) — neopatrnost ta nás mrzí tím více, protože se to obyčejně u větších, těžkých kusů přihodí.

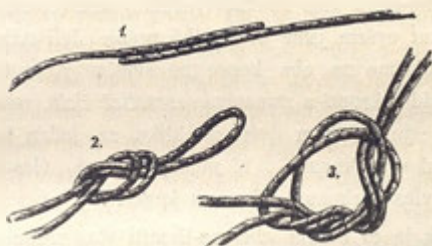
*) Na doklad toho uvádím případ v obyčejném životě ne řídký: Dej sebe silnější postraňky koňům a nech je rychlým trhnutím vzít, pak buď jist, že buďto postraňky, anebo rozporku přerazí; kdežto i při slabých, avšak vláčených postraňkách a volném brání (tedy i volném a nepřetržitém napnutí postraňků) tyto sebe větší tíži vydrží.

A vlas s důstatek napnout by se nám nemohlo podařit, kdyby byl vlas příliš dlouhý; neboť pak bychom místo „na stranu do výšky“ prut „hodně do zadu k zemi“ nachýlili museli a tu se ono osudné popuštění vlasu snadno státi může.

Oba konce vlasu mějte smyčky. Smyčka se váže nejlépe rybářským uzlem (*Doppelknoten*). (Viz obrazec 12.)

OBRAZEC 12.

Týž uzel, kteréhož se nejvíce užívá k spojování dvou šňůr, anebo jednotlivých částí vlasu, váže se takto:

Vezmi oba konce, kteréž svázati chceš do levé ruky, polož je na sebe jak v obr. 12. — 1. vyobrazeno, stiskni palcem a ukazováčkem; potom otoč ostatní dva přečnivající konečky okolo ukazováčku a prostředního prstu téže ruky, až přijdeš opět k palci, kde je jako ty prvnější smáčkneš a prostřední prst vysmekni ven.

Tím způsobem se utvoří oko; nyní třeba pouze provléci dvakrát za sebou tyto konečky tímto okem a uzel dobře zadrhnouti. (Viz v obrazci 12. 3. 2.) Obrazec 12. — 3. znázorňuje nám, jak lze udělati smyčku pomocí

rybářského uzle. Na obrazci jest k vůli zřetelnějšímu názoru konec pouze jednou okem protáhnut; ve skutečnosti třeba však jej dvakráte okem provléci. —

Vlas pak buď stáčen ve způsob ten, že konec onen, kterýž na výpomocnou šňůru zaklesnut jest, silnějším býti musí konce druhého, na němž násadec (*das Vorfach*) s udičkou se připevňuje. —

Volíme-li za vlas hedvábí (rozuměj na cívce navinutou šňůrku), tuť ovšem jsme bez velké práce. Jeli nám dosti dlouhá, uděláme na oba konce po smyčce a protože se hedvábí rádo skroutí a zamotává (*verrottet sich*), namočíme a uvážeme je k. př. u dveří na kliku za jeden konec a jedeme rukou tisknouce v ní nějaký kloc po vlasu dolů; necháme vlas oschnout a jsme u konce.

Jinak je to ovšem, chceme-li mítí vlas sesoukaný ze žíní neb nítí, či dokonce ze žinek; takový stojí ovšem trochu více práce. — Vezmi totiž dlouhé vybrané žíně (z ohonu koně a ne klisny, anyž tyto od moče skřenčely jsou a lehko se přetrhnouti dají) a sice, chceš-li plésti vlas jednoduchý, tedy vezmi tříkráte po jedné (rozuměj: tři), svaž je na jednom konci všechny na obyčejný uzel dohromady, druhým pak koncem přivaž je každou o sobě vzlašť pomocí smyčky na tři háčky, kteréž jsi sobě byl z chvoštěte uřízl, zavěs na dolejší zauzlený konec oněch tří žíní nějaký klíč uvázaný na olnutém špendlíku, neb něco podobného co závaží a popros někoho, aby ti pomáhal stáčet; on nech ať točí dvěma háčky, ale k jedné straně tedy ku př. na levo — ty pak toč jednou rukou háček

tím samým směrem a druhou ruku dada do prostřed stáček se žíní, říd si sám, jak silně, či volně chceš mít vlas stočený. —

Silně stáčený vlas není dobrý proto, že se nemůže natáhnouti, aby byl tak podajný a pružný jako volněji spletený a tudy takto překroucený vlas lehce popraská. —

A když jste byli až nahoru vlas dopletli, vyvlékni háčky, uchop rychle konec, aby se opět nerozpletl, udělej jednoduchý uzel na otevřeném tom konci a pleť dál, až myslíš, že máš tolik dílků, kolik na vlas potřebí; ovšem s tím rozdílem, že přidáš (má-li býti vlas silnější) na každý druhý nebo třetí pletenec více žíní; a takž budeš mít jednou třikrát po dvou; po druhé třikrát po třech, jindy třikrát po čtyřech atd. Potom spoj všechny pletence na vzájem dvojitým rybářským uzlem, ustříhni co možná těsně u uzlů přechlující žíně, zatáhni na obou koncích vlasu smyčky a vlas je hotov. —

K zhotovení vlasu ze žinek (cedulí) musíme vybrati žinky nestejné tloušťky; dáme je do vlažné vody a necháme tam chvíli ležet, aby změkly; na to pak počneme je dvojitým rybářským uzlem vázati, a sice tak, aby vlasu na tloušťce pomalu ubývalo aneb přibývalo; uděláme smyčky a jsme u konce s prací.

Nezazlí mi snad nikdo, když podám obsírnější objasnění toho, co vlastně žinky jsou; já sám jsem slyšel ty nejpodivnější smyšlenky a to a ono povídati, i doznávám, že mi to dosti hlavy naklubbalo, než jsem se pravdy dopátral.

Žinky se dělají ve Španělech, Italii a Syrii z pěkných velkých bourců (*Seidenraupe*). Bourci ti přestanou pojednou jísti a hedvábná nítka visí jim z úst — a tu jest na čase, dříve než se housenky, ty zapupují, dáti je asi na 24 hodin do silného octa; na to se vyberou a v půli roztrhávají; v útrokách jejich nalezá se pak dvě hedvábných střívek žlutozelených asi jako stéblo silných. — Ty pak se ponoří opět do octa a tam se na délku natahují; načež se na malém prkénku napnutý nechávají na slunci uschnouti. To jest onen prostý způsob, jak se zhotovují žinky. — Nyní mi zbývá o těžkých vlasech promluvit. K tomu cíli bere se obyčejně jednoduchý přepálený mosazný drát a udělají se na něm na obou koncích očka, na kteráž se pak zaklesne výpomocná šňůra a násadec. —

Než tyto dráty mají tu zlou vadu, že se snadno přehodí a táhneme-li silněji, ihned se přetrhnou. Já jim nejsem přítelem; já mám na těžko nejraději silnou hedvábnou šňůru; avšak zkusil jsem to s drátěným vlasem též a sice následujícím způsobem:

Spletl jsem totiž dobře vyhrátý (*ausgeglüht*), ale ne přepálený květinový drát trojmo na provaznickém stroji a potřel glycerinem — a mohu říci, že jsem s výsledkem, kteréhož jsem se domohl, úplně spokojen — vlas ten se nehatil, nerezavěl a netrhal se — více si nemůže nikdo přát! —

3. Násadec. (*Das Vorfach*).

Ne zřídka přihodí se nám, že nucení jsme změnití udičku, poněvadž jest buď malá, či opět velká — buď ne dosti ostrá, anebo že se nám dokonce strhá a my ji musíme jinou nahraditi. Jak to navléci, abychom co možná nejrychleji tu věc uspořádali; neboť „*temps is monny*“ — v prvním případě udičku uříznouti a jinou navázat, to jest škoda vlasu a stojí práce — v druhém ale míti tolik vlasů na zaměnění, kolikero udiček máme, bylo by příliš drahé a pak, kdo se má s nimi nositi, a u vody dlouho se s něčím páratí nelze — jak to tedy rychle a dobře vyvésti? — V takovém případě zaměníme pouze jeden, nebo dva články spodního konce vlasu, na nichž udička připevněna jest a sice pomocí smyčky jako v tak mnohých jiných případech. — Koneček takový opatřený udičkou na jedné — a smyčkou na druhé straně zoveme „*násadcem*.“ —

Smyčkou upevníme (jak již povědíno) násadec, aneb jak jinde říkají koneček na vlas. — Ze všech částí, kterých jsme posud uvedli, jest násadec tou nejdůležitější, poněvadž jest rybě neustále v bezprostředním sousedství a tu dlužno vyvarovati se všeho, co by nedůvěru a pozornost ryby vzbuditi mohlo; neboť od toho závisí zdar lovu. —

Poněvadž nesmí ryba téměř ani násadec ve vodě viděti, nýbrž pouze nástrahu, musíme dle toho také material voliti, z něhož násadec zhotoviti máme.

Abychom si zaopatřili dokonalý, bezúhonný násadec vybereme nejdelší a spolu nejpevnější žíně nahnědlé barvy a stočíme je buď dvojmo, trojmo a potřeba-li i vícero násobno — anebo použijeme k tomu dlouhé tenké žinky.

Dříve však, než jich upotřebíme, dlužno je dosti silným táhnutím vyzkoušeti, jak jsou vláčny, a jak podajnost a pružnost jejich ob stojí.

Dobrá žinka bere se jen jednoduše a sice tenká na lehčí chytání a silná na lov velkých ryb. Tu postačí úplně na pěkný násadec dvě žinek, svážeme-li je pevně rybářským uzlem.

Žinky můžeme též přibarviti buď do modrava rozředěným inkoustem, aneb ořechovými slupkami do hněda, poněvadž se takto méně ve vodě znatelnými stávají. Lovíme-li po dravých rybách, kteréž mají ostrý bryz. nevystačí nám na násadec ani žíně, ani žinky, protože by je ostré zuby ryby takové lehko přehryzli — ale hedvábná struna tenkým drátem obtočená říkáme jí „*drátěný násadec*“ (*der Gimp*). Jak jsme tedy již pravili, uděláme na jednom konci násadce smyčku, abychom jej pomocí její na vlas upevniti mohli — na druhý pak přiděláme udičku.

To se stává následujícím způsobem :

OBRAZEC 13.

Vezmi do levé ruky udičku a žinku dle obrazce (13.) Ze žinky udělej kličku a přidrž palcem u *a*, což na kresbě k vůli zřetelnějšímu porozumění schválně vynecháno a pouze klička sama naznačena. Pak otoč konečkem násadce udičku spolu se žinkou dva nebo třikráte směrem od patky k obloučku *b, c, d, e*,

vyvlíkní koneček z klíčky — na to ji zadrhni, zatáhni uzel a aby žinka úplně na udičku přilehla, skousni uzlík ten trochu zuby. Takový uzel drží velmi dobře.

NB. Přechuhující kousek žinky neuřízni příliš těsně u uzle, abys nad později nepovolil. Jiný způsob upevnování udičky na násadec podávám doleji pod záhlavím „pejřenky“.

4. Splávek.

(*Das Flosz*).

Poněvadž jest velmi důležité, aby udička s nástrahou ve vodě a sice ve stejné výši počítaje od řečiště plovla a udička přirozenou svou tíží by na dno padla a pak vázla, užíváme k účeli tomu korku anebo brku z husího křídla, kteráž lehčí než voda po hladině plovouce nástrahu v stejné hloubce ponořenou udržují — přístroj ten nazýváme splávkem — někde též splavátkem.

Mimo to má splávek ještě jednu a né malou povinnost; má nám totiž hlásiti svým pohybováním, „jestli a jaková asi ryba bere.“

Z toho, co jsme právě o splávku prohodily, jde na jevo, že (má-li své úloze dostáti) musí rovněž tak dokonale jako ostatní části udice pracován býti.

Splávek nebuď příliš malý, ale přece tak mocný, aby udičku, vlas a hřízidlo nad vodou udržel.

Dle toho, který druh ryb lovití chceme, vybíráme silnější a silnější splávky. — Nejlehčí splávek totiž pouze

kousek brku, míváme na oukleje, běličky, kleňátka, jelce a pod., obzvláště chytáme-li na živé mušky, housenky a p.

Proudí-li voda silněji a my chceme nástrahu blízko ke dnu pustiti pak volíme (poněvadž v tom případě vlas více obtěžkati musíme) těžší splávek. — Máme-li štikovec (vlas na štiky), kterýž poměrně dlouhý býti musí, dáme do předu jeden lehčí splávek a asi o loket dále jiný těžší; později, aby se šňůra nestápěla, vždy ve vzdálenosti asi dvou sáhu druhý, třetí, čtvrtý atd.

Při chytání na těžko, totiž tam, kde nástraha až na dno dopadnouti musí a na pejřenku (uměle dělanou mušku) neužíváme vůbec žádného splavátka.

OBRAZEC 14.

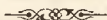

Nejlíp zaopatříme si dobrý splávek následujícím způsobem: Vezmi hustý (ne mnoho dírkovaný) korek, provrtej ho a dej do vřele vody a spracuj ostrým nožem, aby měl podobu podlouhlé hrušky obrácené hlavou dolů, jelikož ryba splávek toho tvaru nejsnáze pod vodu stáhnouti a stopiti může. Do provrtné pak děry té nastrčím z obou stran dole i nahore dolejšek uříznutého brku a upevním je rozhrátým pečtním voskem (obrazec 14.)

Já nenatírám žádný splávek barvou, ale ponechám jej tak, jak jest; neboť každá věc barvy křiklavé třebas i pro oko hezké, ryby plaší.

Splávek připevním následovně na vlas :

Sříznu ostrým nožem s hrubšího konce brku dva úzké kroužky (prsténky) a navlíknu je na vlas; do kroužků těch pak zastrčím oba konce splávku; což mi podává mimo jiné i tu výhodu, že bez zaměnění vlasu jakýkoliv splávek nastrčiti si mohu. Přiložený obrazec podává nám nákres lehčího a těžšího mého splavátka.

5. Olůvko. (Hřízidlo.)

(*Der Senker*).

Častokráte se stává, že silnější proudění vody, anebo ráznější vlnobití nedopustí, aby udička s nástrahou do té hloubky potopiti se mohla, kam až splávek tomu připouští; ale plove hned výše a pak opět níže jsouc libovůli proudu a náhodě v šanc vydáná — vzláště chytáme-li na lehčí vlas a menší udičku, jejichž tíže není sto, aby tyto překážky přemoci mohla — tu pak musíme kouskem olova násadec na dobrou pídi nad udičkou obtěžkati, aby tíží jeho udička do žádoucí hloubky vtažena byla. Tomuto olůvku pak říkáme hřízidlo, aneb prostě „olůvko“.

Obyčejně používáme v tom případě na plosko utlučeného olova, nebo broku (*Bleifolie, gespaltenes Schrottkorn*), kterýž jsme dříve nožem na polo nasekli.

Není to lhostejné, jak brok na násadec připevníme; poněvadž žinka, je-li suchá, snadno by se mohla buď přestípnouti, buď roztřepit. Abychom tomu zabránili a uvarovali se škody, namočíme žinku do vody, až změkne;

potom ji obtočíme kouskem papíru a na to teprvé z lehka onen naříznutý brok zuby na žinku stiskneme.

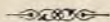
Chytám-li v tichých vodách, mám vzláštní zálibu v tom, že obtížím vlas olůvkem tak, až se mi splávek kolmo ve vodě postaví a hezky stopí, čímž docílím velké jistoty u posuzování, „jak“ ryba bere a i skoro „jaká“ fuká; neboť mi splávek takto zřízený ukáže i to nejmenší hnutí a zavadění o udičku.

OBRAZEC 15.

Má-li nástraha ležeti až na dně, tu musíme na vlas větší kus olova připevniti a volíme k tomu dutou kuli, skrze kterouž prostrčíme vlas. — Aby nám pak taková kule nejezdila po vlasu sem a tam, přiděláme na vlas po obou stranách u ní malé kousky olova, kteréž pak jí zabrání daleko se posunouti. (Viz obrazec 15.)

Jeden z nich „A,“ upevněný po straně k udičce slouží k tomu, aby ona kule při zahozování až na udičku nespadla — a druhý „B“ slouží k tomu, aby nás o tom spravil, když ryba nástrahu pozřela a do proudu ubíhá; neboť tu povolí vlas až k „B“ takže se kule s olůvkem „B“ nevyhnutelně sraziti musí a ryba se sama zatrhne a chytí, anebo nás tím škubnutím alespoň upozorní, že jest na čase, abychom rybu zasekli.

6. Udička. *)

(*Der Angelhacken*).

O udičce psalo se již z theoretického stanoviska tolik a vyměněno tak různých náhledů, že se v ohledu tom na prosto vzdávám slova a pojednám o ní pouze se stránky praktické. Obrázec (16.) podává nám ideál udičky — a čím více se mu co do tvaru (ne co do velikosti) blíží, tím lepší jest.

OBRAZEC 16.

Udička sestává z následujících částí:

1. z hrotu *a* (*Die Spitze*) a se zoubkem *A* (*mit dem Barte A*)
2. z ohybu (*Der Bogen*) *b* — *c*; —
3. z nožky (*Der Schenkel* *c* — *d* —
4. z patky (*Der Kopf*) *e*. —

Probermež nyní tyto části po řadě, k čemu nám která slouží a jaková býti musí:

1. Patka slouží k upevnění udice; poněvadž by hladký drát, na kterémž by se hluboký zářez pro jeho ne velkou sílu učiniti nemohl, lehko kličkou mohl proklouznout. Patka nebuď příliš plošná, aby se dala dobře v nástraze ukrýti — dále nesmí býti mnoho přestřípnuta, aby se neulomila (neuloupla) a konečně nesmí míti dolejší hrany ostré, aby žinku nedřela.

*) Dovoluji si upozorniti laskavého čtenáře na onen rozdíl terminologický v užívání slov „udice“ a „udička“. — Udice [*Der Angel*] označuje nám celý přístroj (hůl, vlas i udičku), kterýž nám k chytání ryb slouží — kdežto udička nebo háček, jak ji jinde jmenují, jest jenom část udice (*Der Angelhacken*.)

2. Máme-li něco k sobě přitáhnouti pomocí nějakého nástroje, musí míti tento podobu háku a takž jest i udička stavěna. Ohyb dle důkladného výpočtu dobře sklenutý jest základem pružnosti udičky vůbec; neboť dobře ohnuté udičky vydrží stokráte víc, než udičky se špatným ohybem a málo kdy se stane, že lupají.

3. Nožka nebuď krátká; neboť delší nožkou docílí se toho, že přijde hrot a vlas (táhneme-li zaseknutou rybu) do stejné linie a hrot se čím dál, tím více zaráží, kdežto by se naopak při krátké nožce hrot toliko mělce zaryl a později stálým šubáním z rány se vyrvati mohl.

4. Hrot musí býti táhlý, ostrý, aby lehce do masa jel; avšak nebuď snad příliš dlouhý, aby se neulomil. Hrot musí býti do vnitř zahnutý, aby ryba nástrahu i s udičkou polknouti mohla, aniž by se píchla — avšak ne nad míru, aby při rychlém trhnutí se zaseknouti dal.

5. Hladký hrot by lehce vyjel z rány a proto musí býti u hrotu zoubek, kterýž drží udičku v mase; k účeli tomu buď zoubek lehce na venek zaohnutý a buď dosti ostrým.

Udička zhotovuje se z dobrého ocele a musí se tak zakaliti, aby dostala po zakalení barvu modravou, což se stane, zahřejeme-li ji žárem 244° R.

Příliš zakaliti (*härten*) udičku není rádné; neboť pak jest ocel velmi křehká a udička se snadno přeloupne (*zerbricht*); a neli to, tedy při nejméně hrot se ulomí. — Udička však nebuď také málo zakalena, poněvadž ráda pak při silnějším tahu povolí a se natáhne (*springt aus*.)

Dle toho na jakou nástrahu a jaké ryby loviti chceme, vybíráme i udičky; což při popisu jednotlivých ryb šíře vypíšeme; prozatím podotknu jen to, že při vybírání udičky musíme k tomu přihlížet, aby byla udička: 1. dobře ohnuta; 2. aby měla ostrý hrot; 3. aby nebyla příliš velká; poněvadž by ji pak nástraha nemohla dobře ukrýt; 4. aby nebyla příliš malá, protože by se při záseku mohla vysmeknout z úst.

Nejlíp jest koupiti si z řádného skladu Penellův háček. Udičku tuto zhotovil poprvé Cholmondeley-Penell a vyrábí ji Hutchison v Kendalu.

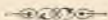
Udička ta má tu vzácnou dobrou vlastnost, že má štíhlý, ostrý hrot a že jest pracována z pevného drátu a má dobrý ohyb. — Anglické udičky nemají obvyčně žádnou patku, za to ale jest nožka zářezy vroubkovaná.

Mimo jednoduchou udici máme i dvojitou, tak zvaný „dvojhák“ (*Doppelhacken*) a „kotvičku“ (*Triangel*) sestávající ze tří udiček. Obou se užívá k chytání velkých dravých ryb, o čemž pojednáme později.

Musím ještě dvě věci podotknouti, kteréž se mi při tomto odstavci důležitými býti vidí; a sice:

1. Dříve než přivážu udičku k vlasu, zapíchnu ji hrotem do kousku korku, položím na roh stolu a silným tahem ji vyzkouším, zda mi vydrží; neboť: pozdě bychá honit!“ —

2. Zaopatřím sobě hodinářský pilník, abych ztupělý hrot u udičky sám si přiostriti mohl. — Tolik prozatím o udičce.

7. Kladka a vijáček.

[*Die Rolle — Der Aufwinder.*]

Na rozloučenou při oddílu o rybářském náčiní musím ještě promluvit o velmi důležitém přístroji, bez kteréhož se při chytání na přívlač (*Spinnfischerei*) a na tahačku (*Trollen*) obejítí nelze — totiž o kladce (*Rolle*) a konečně musím se zmínit o tom, jak se nejlíp udička s vlasem uschová a jak lze nejlíp vlas z vody dostat, když jsme někde uvázli.

Kladka, kteráž jest mimochodem řečeno rýhovaná, slouží nám k navinování šňůry; kladku tu upevníme ku sem provázku u samé rukověti. —

Jelikož na tom hlavně záleženo jest, aby se šňůra s největší lehkostí odvinouti mohla, upravit jsem si kladku následovně:

1. Válec (hřídel) dal jsem si zhotoviti z kosti a sice ne příliš tlustý; po obou jeho stranách nechal jsem přidělati dvě dobře hlazená kostěná kola, aby k stěnám schránky (*Gestelle*), ve kteréž kladka umístěna jest, těsně přilehala.

2. Pánev (ložisko) bylo rovněž kostěné a dobře hlazené, aby se válec lehce otočiti dal.

3. Po straně hřídele jest na konci zvenčí upevněna malá klika, kteráž navinování vlasu velmi ulehčuje.

4. Pod onou schránkou jest upevněný okrouhle prohnutý proužek plechu, aby na prut přilehnouti a se připevniti dal. —

Kladka takto zřízena konala mi výborné služby. —

Nyní se obraťme k něčemu jinému, ne méně důležitému. — Každý dobrý rybář musí si dobré udičky vázati a musí o to dbát, aby si ji co možná nejdéle uchoval. Někdo zapichuje, když skládá po lovu své náčiní, udičku hrotem do korkového splavátka, což není dobré, poněvadž hrot tím otupí, a udička tak zkázu bere. —

Já nechám, jakmile zanechám lovu a skládám své náčiní, nejprvé vlas osáknout a pak jej otočím na vijáček následujícího tvaru (obrazec 17.)

Vijáček ten zhotoví se takto:

Vezmu tři ploché deštičky dřevěné 1., 2., 3. — provrtám je na třech místech a sice na obou koncích a v prostředku. Prostředkem provlíknu drát a zahnu na obou koncích. Na obou koncích pak dám mezi deštičky vždy po jednom stejně široce sříznutém korku a protáhnu rovněž drátem.

Na drát „a“ zaháknu udičku a otáčím volnými náviny vlas kolem do kola okolo vijáčku, tak že mi z obou stran udičku úplně ukryje a ona nijak se mi poškoditi nemůže; mimo to provětrá mi na takovém vijáčku lépe vlas, uschne a nespuchří tak snadno. —

Čemu se nelze vyhnouti, lovíme-li v neznámé vodě, jest ono osudné uváznutí.

„Já vězím,“ jest rybáři bodnutím k srdci. Co dělat? Jedná se o vlas, o zamilovanou udičku a snad i dobrý humor celého dne. Jak tu pomoci?

Já si vypomohu obyčejně tak: uříznu s vrby dlouhý, košatý prut a namotávám, aniž bych ztrácel trpělivost, vlas otáčením tohoto prutu tak dlouho, až se dostanu ke dnu; — tu pak v nejhorším případě oželím toliko udičku; ale vlas a násadec jest zachován!

To jsem mnohokrát zkusil a doporučuji.

Pouštění víchu ze slámy — věnce z proutí a t. d. nový přístroj, tak zvané železné spáry (*Lösehacken*) jsem ovšem také zkoušel a mohu říci, že se mi to skorem nikdy nepovedlo — a proto zůstávám při onom jednoduchém v r b o v é m prostředku.

Oddíl třetí.

O vnadidle a nástrahách.

(Grund-und Angelköder.)

Výsledek, kteréhož se při lovu ryb doděláme, zakládá se na důkladné známosti všech zvláštností a způsobů těch kterých ryb; neboť ona ryba žije pospolitě s druhými a tato jest opět samotářka; ona miluje bystrou, čistou vodu horských potoků — tato však klidnější život v stojaté, bahnitě vodě; ta živí se červy, ona pak muškami a opět jiná vyhledává sobě jinou potravu, a tu pak snadno lze nahlednouti, že není možná jedním a tím samým způsobem různé ryby chytati.

Rovněž důležitou věcí jest pro rybáře, aby seznal ony pohnutky, kteréž rybu k tomu přimějí, aby se na nástrahu zakousla. Podotkli jsme v 2. oddílu, že smysl ryb jde předně po tom, aby si zaopatřily s dostatek potravy a za druhé, aby se uvarovaly všech nepřátel, kteří jim po životě pasou: „Proto vezme ryba jen tehda na nástrahu, vzbudí-li tato její chuť po pokrmu a myslí-li, že se toho bez nebezpečení odvážíti může.

Vystříhejme se tedy všeho, čímž bychom si ryby poplašiti mohli. Každý dbej o to, abys nechytal „maje slunce v zádech;“ poněvadž stín, který náhle spadá

na vodu. (buď si od prutu, neb pohybování těla) rybu zalekne a daleko zahání.

Dále mějme na paměti, že paprsky sluneční přecházejíce ze vzduchu do vody silně se lomí, tak že ryba může velmi dobře viděti ve vodě předměty i dále než na okraji břehu stojící; a proto hledme si toho, možná-li, abychom byli za křovím, stromy a p. skryti.

Sluch ryb jest sice nedokonalý, leč ne v té míře, aby silný náraz zvukových vln nerozeznaly; a poněvadž mimo to otřásání půdy vodě se sdílí a voda dobrým zvukovodem jest, protož buď ti pravidlem: Mluvit můžeme při chytání ryb obyčejným hlasem, mnoho-li chceme; ale chodit a po břehu dupat za žádnou cenu.

Velmi vítané jest to rybářům, je-li voda prouděním, větříkem anebo deštěm zčeřena (*wellig bewegt*); poněvadž rybě nelze dobře rozeznati předměty mimo vodu se nalézající pro příliš rozštěpené lomení se světla; čehož pravý opak shledáváme při úplně klidné hladině. Zíkal vody (*trübes Wasser*) po dešti, nebo při velké vodě jest na lovu velmi prospěšný, ač není-li voda nad míru zkalená, tak jak říkáme „jako rmut;“ pak ovšem ryba nevidí nic mimo vodu, avšak ve vodě také ne — tedy ani vnađu (*Köder*); a v tom případě složme udici a „à dieu!“

Proudění vody podmínuje u ryb již samo sebou působ hledání potravy. Chce-li ubohá rybka cos uloviti, musí čekati, až co jí náhodou po proudu připluje; a protož stojí a plove každá ryba proti vodě (proudu) — rozu-
něj mi „tak, že hlavou proudu čelí.“

Potrava ryb sestává z toho, co jim jejich dům (vod totiž) dá. Ony nemohou z řeky vyjít a to či ono si smysl-
nouti — ne, ony jsou odkázány pouze na vodu. — Tak
si dobývají některé ryby hlavou do země břehů ryjíce,
nebo do bahna na dně se zavrtávající žízaly a červy
k ukročení žaludku hlasitě po pokrmu volajícího; jiné vy-
skakují nad vodu a lapají mušky nad hladinou vodní po-
letující, aby ukonejšily svůj hlad, nebo vyčkají, až nějaký
hmyz (housesky, chrousti atd.) se stromů a keřů na břehu
rostoucích, na nichž se u velkém množství nachází, spadne
a pak ho uchvátí; dravé a litější jiných požírají druh
druha, ano i svůj vlastní potěr (*Jungen*); některé opět
hníjící zbytky jiných zvířat, ku příkladu kousky zdechlych
ryb, račí ocásky, zbytky žab a podobné věci; a opět jiné
se živí odpadky do vody vrženými k. p. drobty chleba,
zemčat a t. d. a poněvadž pak jatky obyčejně u vody
stavěny jsou a tu leccos do vody upadá a hozeno bývá,
tu učiníme dobře když tam na tytéž odpadky líčíme; tak
na volskou krev (*Ochsenblut*), mozek atd.

Dle toho všeho, co jsme byli pověděli, volíme tedy
své vnaďy k nástrahám a líčíme: červy, brouky, mušky, ry-
bičky, kousky bílého chleba anebo zemčat a tomu podobné.

Potravu takovou pro ryby, kterouž zúmyslně do vody
házíme, aby se ryby na ni popásly, není-li připevněna na
udíčece nazýváme „vnaďou“ (*Der Köder*); jeli však v ní
udíčka naličena zoveme ji „nástrahou“ (*Angelköder*).

My pojednáme v následujícím odstavci nejprve o rů-
zných nástrahách a později teprve o vnaďidlech.

1. O červech. (*Die Regenwürmer*).

Přední a nejdůležitější nástraha jsou červi; protože skorem každá ryba na červa vezme a to v každý čas; obzvláště na jaře a když se po silném dešti voda zakalila.

Máme jich, myslím, více druhů. Já znám a používám na chytání ryb následujících, kteří jsou :

1. Žízala (*der Rothwurm*), delší to slabě rudobarvený červ; nalezáme je ve vlhkém drnu pod kamením a vezmeme-li ryčku a přehodíme-li ní několik hrstí země, máme jich víc, než spotřebujeme.

2. Hlíště (*der Goldschwanz, Brandling*), jest to malý červený červ se žlutými proužkami. Zdržuje se rád na okraji hnoje; tak že, nazdvihneme-li jej vidlemi trochu, nachytáme jich velké množství. — Poznáš ho dle nesmírné živosti, kterak se kroutí a pak dle toho, že (smáčkne-li ho silněji) vypouští ze sebe nažloutlou odporně páchnoucí tekutinu. Menší ryby berou na něj rády.

3. Dešťovka čili rosnák (rosnice — *der Thauwurm*), velký, silný červ, který nejvíce v noci na zeleném pažitě po rose se zdržuje. Chceme-li dostati dobré dešťovky, rozsvítíme si svítilnu a jdeme na trávník, nebo do záhonu zeleniny. Musíme se ale chrániti všeho hřmotu a nesmíme držeti světlo příliš nízko, aby nám dešťovky do děr neza-
lezly, jelikož jsou velmi plaché. — Jakmile nějakou spa-
tríme, tedy rychlým hmatem uchopíme ji v půli těla a
hodíme do hrnce, do něhož jsme dříve kus drnu dali.

aby do něho dešťovky zalézti mohly a hned zas nám z hrnce nevylezly. — Kdyby některá dešťovka zalezla do země a se v ní zachytila, ty pak by si ji držel a nechtěl více pustiti, pak ji nesmíš násilně vytáhnout, sice bys ji přetrhl, nýbrž dloubni kouskem špičatého dřeva hned vedle díry té, načež se ona pustí a ty ji lehounce vytáhneš.

Všechny druhy červů mají tu zlou vadu, že jich tak, jak je ze země vyhrabeme, k chytání ryb použití nelze.*) poněvadž jsou příliš křehcí a při zabrání se přetrhávají.

K tomu konci musíme si je sami připravit tak, aby jejich tělo jakési houževnatosti n'bylo. K tomu konci očistíme červy nejprvé vodou a potom je dáme do nějakého hlíněného hrnce, kamž jsme trochu mechu, nebo trávy byli dali. Nato je skropíme vodou, do kteréž jsme trochu medu přidali. A tam je necháme „vyfrišovat,“ jak staří rybáři praví. Při žízalách a hliškách postačí, když je pouze do mechu medovou vodou skropeného dáme. Červi takto připravení mají mimo to, že jsou pevní, ještě zvláštní sládnoucí příchut', kteráž ryby láká. — Uchováme-li si červy na delší dobu, tu musíme na ně každý den dohlížet a zdechlé vyhazovati, protože by se ostatní zdechlinou touto otrávilí a v krátkce taktéž pošli.

Spuchne-li červům onen silný kroužek u prostřed těla, tu jest nám to pokynutím, že jim něco schází; pak musíme hledět odpomoci buď novým skrápěním vody, buď čerstvým mechem, je-li starý příliš suchý — jinak nám zdechnou.

---

*) Leč v nejhorším případě, když jiných nemáme.

Červy líčíme na udici takto:

Klouže-li ti červ z ruky, obal ho v písku, nebo hlíně — na to vbodni červu udičku hrotem do hlavy*) a veď celým tělem, aby ti as půl palce přes hrot přesahoval a ostatním napíchnutým tělem pokryj ohyb a nožku udičky, jak dalece to jde, aby se udička co možná nejvíce ukryla. (Viz obrazec 18.)

Dešťovka líčí se podobným způsobem; na parmy, podoustve a vůbec „na těžko“ líčíme ji jinak, tož na tak zvané „kalhoty.“ Zapíchneme totiž hrot as půl palce nad kroužkem a vedeme jej červem a sice k hlavě — tu pak o něco dále protkneme hrotem červa na venek — uštípneme onen kus ocásku nad patkou a napíchneme na udici tak, že vedeme hrot onou otevřenou částí do těla a o něco málo dále opět z těla ven; načež zatkneme hrot udičky do dříve již napíchnuté části, aby se úplně zakryl; napotom sešoupneme červa, jak dalece to jde, po násadci nahoru. (Viz obrazec 18.)

OBR. AZEC18.

Chytáme-li malým, pevným háčkem, můžeme navléci červa i tak, že hrot zabodneme do hlavičky a vedeme jej tak daleko, až patka se v červu ukrýti dá, načež protkneme červa, aby hrot volně vykukoval. Takto neublízíme

příliš červu, kterýž déle žíti a volněji se pohybovati může, než v prvnějším případě, což ryby nad míru láká. Že ryby

*) Opomenul jsem říci, že hlava u červů jest tmavěji barvena a obléjší; kdežto ocásek jest bledší, slabší, avšak více ploský; — ostatně to poznáš okamžitě, pustíš-li červa na zem; neboť on leze vždy hlavou vpřed.

hrot udičky nespozorují, k tomu napomahají mrskavé pohyby červa. Nesmíme se jenom ukvapiti při záseku a musíme nechati rybě na čas, aby nástrahu pozřela. — Jiný ne méně dobrý způsob líčiti červa podává nám obr. (18.) s násadcem Stewartovým, jehož se mnoho v Anglii užívá; účinek jeho nazývají přímo vražedný takých úspěchů se s ním dodělali. Já jej zkoušel a mohu říci, že se mi chytalo na tento způsob, ne sice líp než obyčejně — ale dobře; — mohu jej tedy doporučiti těm, kdo by takto chytati chtěli; ne jednou, když jsem k vůli žertu políčil místo jednoho „dva“ červíky, vytáhl jsem dva okouny, ježdíky, ano i kleňátka. Vadu má ta věc toliko tu, že jest obtížnější vytahování udičky rybě z úst. Ku kouci dodávám že lesknavý červ obzvláště ryby vábiti se zdá; protož jej někteří zkušené rybáři natírají anýzovým olejem, dřív než jej na udiici dají.

2. Jiné nástrahy.

Dále jest dobrou nástrahou masný červ (*Fleischmade*), kterýž není nic jiného než kukla rozličných much. — Červů těch upotřebíme tak, jak jsou, beze všeho očišťování; poněvadž ryby zápach zdechliny z daleka ucítí a takto k nástraze lákány bývají. Koupíš-li si jich více, než spotřebuješ, pak uchovej zbytek v chladu a na stinném místě, jinak by červy tyto brzo stvrdli a se zapupovali, čímž by se stali k další potřebě neschopni. Já projedu

při chytání vnaďe té háčkem celé tělo a zakryju hrot udičky ještě jedním červem.

Jiná nástraha jest perníkárské těsto, nebo třídká housky, kteréž skropíme anýsovým olejem. Uhněteme je až do tvrda a uděláme z něho kuličky; ty pak nalícíme na udičku.

Kde jest silnější proud, učiníme dobře, vezmeme-li místo jednoduché udičky kotvu (*Triangl*), sestávající ze tří malých dobře sletovaných háčků; tu pak se udrží těsto dlouho na udici a nedá se spláknouti. —

Dobrou vnaďou na ryby jdoucí vrchem k. p. kleňata, pstruhy a t. d. jsou živé mušky, chrousti (babky), luční koníčky a housenky u vody nachytané. Mouchy líčíme tak, že jim zarazíme do krčku udičku a prodjedeme tilkem a sice tak, aby ležely hlavou v tu stranu k patce; (viz obr. 19). housenky a koníčky za břbet; chrousty jako mouchy — bodneme totiž do štítku a skryjeme v nich celou udičku; na to utrháme koníkům zadní dlouhé nohy a chroustům tvrdé pokryvky křídelní. Na vnady ty беру nejmenší udičky.

OBRAZEC 19.

Jiný způsob, jakovým se líčí chrousti, jest následující:

Svážeme dva stejně dlouhé násadce udiček stejné velikosti na hořejším konci v jedno a zaklesneme na vlas — potom vedeme obě udičky řiti do těla a sice stočíme jednu nahoru mezi křídla a druhou dolů do břicha.

Holubí a slepičí střívka jsou vnaďou na velká kleňata, a líčí se tak jako červy s tím rozdílem, že se několikrát okolo udičky obtočí. —

Na dravé ryby líčíme opět rybičky a sice nejraději malého řízka, protože má tuhý život a tedy dlouho vydrží — a pak že svými živými pohyby těla dravé ryby na sebe upozorní.

Máme dva spůsoby, kteréž jsem ze všech za nejlepší uznal a dle nich chytám a sice :

1. Vezmu jednoduchou silnou udičku (nejlíp tak zvanou parmovku) a podjedu ní hřbetní ploutev rybičky, kterou chci políčit; rozumí se samo sebou, že jen zlehka — anebo — 2. vezmu buď dvojhák (dvojitou udičku) buď kotvici (*Triangl*) a upevním ho v půli těla na boku rybičky gummovým proužkem (*Gummiring*), kterýžto způsob každému vřele doporučuji; neboť nejenom že lidskost a útlocit to káže, aby se zvíře zbytečně netrýznilo, ale i moudrost to poroučí, poněvadž nám na tom záleženo býti musí, aby se nástraha co možná nejdéle na živu udržela; neboť na živou rybičku vezme spíše ryba dvacetkrát, než na leklou a my tedy života jejího šetřiti musíme.

K tomuto způsobu líčení podotýkám toto :

Motá-li se rybička tak, že to vypadá, jako by byla buď nemocí stížená, nebo od jiné dravé ryby hryznutá, tu takřka vybízí sama, aby se do ní jiné dravé ryby daly. —

Zakládá se to na vzláštní náchylnosti v říši zvířat, nevražiti na nemocné a raněné soudruhy a kde možná je utisknouti, ba i života zbaviti. Zvíře takové není nikdy

života jisto; — příkladu toho máme s dostatek k. p. ochrnělé slepičky, křáta bývají od zdravých poklobána, křídla stepána a t. d.

A na tom já zakládám své líčení živých rybek:

„Uříznu totiž ostrým nožem řízkovi, než ho políknu, jednu prsní ploutev; následkem čehož on stále do kola se točí (krouží) a tím dodělal jsem se již značných úspěchů.

Nemůžeme-li dostat někdy živou rybičku, a stává se to dost často, že nedostaneš živou a kdybys za ni dukát dal, tu nám prokáže také dobrou službu leklá [mrtvá]; musíme ji ale zvláštním způsobem nalíčit a na ni chytat; jest to tak zvané „chytání na přívlač“ (*Spinnfischerei*), a na tahačku (*Trollen*.)

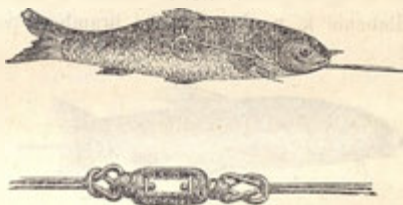
Předně musíme mítí přede vším pro takový případ prut zřízený, jak jsme jej s počátku popsali (na hoře s ouškem a s kladkou u rukověti) — potom musíme mítí dlouhou šňůru, abychom daleko zahoditi mohli a šňůra ta musí býti bez uzlu*) aby se lehce oným ouškem protáhnouti a popotahovati dala; místo násadce má vlas takový dva neb tři as půl metru dlouhé oddíly spojené mezi sebou karabínkami [*Wirbel*] [viz obrazec 20], kteréž se lehce dokola točí, a tak vlasu povolejí, že se nám nemůže skroutit (*verrotten*) a konečně musí býti rybička tak připevněna, aby se při potahování ve vodě šroubovitě točila. To se stane nejlépe na způsob Nottinghamský; k tomu jest nám

*) Nebude zajisté od místa a na škodu, podám-li navedení, jak lze dvě nebo více hedvábných šňůr svázati (*die Schnur splitzen*), aniž by byl uzel znatelný: Nejprve rozplet as na 3—4 palce konečky šňůr, kteréž se spojití mají; potom opleť jedenkaždý rozpletený dílek šňůry jeden o druhý a všechny takto spletené dílky ovíjej těsnými náviny rezné nitě, kterouž zároveň po několikátém otočení šňůru prošíváme — ukonči ztraceným uzlem a zalej hustou politurou (šelakem rozpuštěným v lihu).

zapotřebí dvou kotev a jedny udičky s ouškem (*Lipphacken*), jež jsou na vzájem spojeny a které upevníme na rybičku dle následujícího obrazce (20).

Prostrě násadec smyčkou napřed skrze žábra tak daleko až protáhneš spolu udičku s ouškem ústoma ryby ven, a první kotva blíže u žaber se nachází; na to protkni jí udičí s ouškem oba pysky a sice spodní dřív a potom teprve hornější; první z trianglů zapni hned za žábrami a druhý za hřbetní ploutví tak dalece, aby se následkem

OBRAZEC 20.

toho šňůra napnula a rybička se skřivila. Musíme také vlas obtížití olůvkem a to nejlíp podlouhlým tvaru vřetenovitého; to provrtáme a u prostřed trochu skřívíme. —

Než nahodíme, vezmeme prut pod levé paždí a přes ruku jako k. p. jízda nosívá šavle — na to pak vlas složující jej mezi palec a ukazováček levé ruky do volných ok (*in Ringe legen*), pak zahodíme pravou rukou vlas i s nástrahou tak daleko, jak jen vůbec lze, ale ne příliš prudkým hodem — a jak mile se stopí a dna dopadá, popotáhneme trochu šňůru — potom opět povolíme a zase ji k sobě přitáhneme a to tak dlouho, až jsme tím způsobem skoro celý vlas z vody vytáhli; pak nahodíme opět na jiné místo a opětujem tak dlouho, až nějaká ryba zabere.

Konečně musím podotknouti, že se tento způsob nej-
lépe hodí v proudící vodě, kde zahodíme po proudu tak,
abychom proti proudu vlas popotahovati mohli.

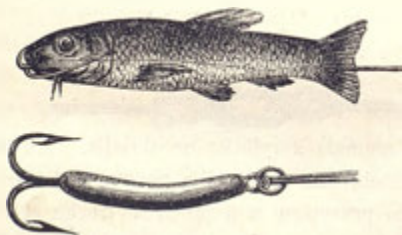
Jiný způsob líčit rybičku shledal jsem v okolí plzeň-
ském; jmenují je tam „na tahačku,“ což jest obdobné ně-
meckému „Trollen.“ —

Jest to trochu změněné chytání na přívlač.

K účeli tomu musíme si zvláště upravití předně udičku :

Vezmeme totiž dvojhák (*Doppelhacken*), upevníme jej
na mosazný drát, na jehož druhém konci nalezá se malé
ouško; vydlabeme k. p. do nějakého bramboru podlouhlou

OBRAZEC 21.

a ne širokou válcovitou rourku, upevníme tam onu udičku
tak, aby malý as 1 a půl palce dlouhý kus drátu s ouš-
kem přečníval a zalijeme ji roztaveným olovem; nato je
spracujeme pilníkem a nožem, abychom dostali tvar
předcházejícího obrazce (21.)

Rybu upevníme pak následovně :

Prostrčí se jí onen drátový násadec ústy a protáhne
se tělem tak, že konečnickem opět vyjde ven — načež se
na šňůru za ono ouško zaklesne.

Anebo ještě líp: Jakmile provlečeme ouško konečnickem, zapícháme poblíž ocásku jednoduchou silnou udičku a vedeme ji až vyjde hrot ouškem onoho drátového násadce, stočíme ji a ohybem a hrotem vzhůru k hřbetu obráceným vtáhneme do těla, to proto, aby se udička tak snadno z očka vysmeknouti nemohla (Viz obr. 21.)

Udička nebuď příliš otevřená, aby ohyb od koutků rybích úst (*Mundwinkel*) neodstával; ale také ne stlačená, jinak by ji při záseku ryba snadno vyvrhnutí mohla. —

Při chytání na přívlač. i na tahačku musíme mít u rukověti prutu rýhovanou kladku (špulku, *eine Rolle*), jak svrchu popsána byla; na ni navijíme šňůru, kteráž při nejmenším 7 sáhů dlouhá býti má.

Spůsob chytání na tahačku vyrovnává se úplně onomu na přívlač s malým rozdílem při nahazování:

Zde vezmu totiž prut do levé ruky a do pravé nástrahu; rozhoupám vlas a zahodím, jak daleko chci, a nechám dopadnouti dna; šňůra odvinuje se sama jsouc tíží olova tažena. Na to navijím volně šňůru a pohybují trochu prutem „do zadu a ku předu“, aby rybička vyplula nahorů; na to povolím rychleji šňůru, aby se rybička mohla potápěti a spadala ke dnu; což opakuji tak dlouho, dokud ryba nezabere. Leč musím dbáti o to, aby při navijení rybka často nad vodu nevyšla.

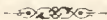
Že se ryba zakousla, to poznáš okamžitě na vlasu. vlas vázne, jako by se byl někde zachytil a sice o něco, co povoluje (vláčnější táhnutí) a ne o něco nepodajného (tupé táhnutí).

Myslíš-li, že jest ryba na udici, odviň trochu šňůry s kladky a popotáhni pak zlehounka rukou za šňůru, a tak se přesvědčíš nejlépe, jest-li to skutečně ryba zabrala, aneb jestlis o něco zachytil. Je-li to ryba, pak ujíždí a ty odvíjej a nadlehčuj pravou rukou šňůře, aby ji ryba bez odporu odvinouti mohla a nech ji ubíhat, kam se jí zlíbí. Za čtyry, nebo pět minut na to, navíh zlehka šňůru, napni ji a — „zasekni“. Dříve ne na žádný pád; poněvadž jí musíš nechati na čas, aby rybičku pohodlně pozířti mohla. — Co se dále diti má, to přenechávám libovůli jednotlivce, jak chce poměrů jemu příznivých ve svůj prospěch využítkovati a nepříznivých se vyvarovat; na každý pád, je-li to ryba větší, pak nastane veselý rej, ve kterémž jest hlavně potřebí rozvahy a chladné krve; jinak by se nám asi stěží poštěstilo rybu zmocí.

OBRAZEC 22.

Nejednou byl mi co nástraha vítaný ocásek nějaké ryby, kterýž jsem nalíčil tak, že jsem z něho vyříznul hořejší obratle a na to pak jsem v něm udičku, neb menší dvojhák skryl. Obyčejně jsem pak takto zahodil na těžko do proudu. (Viz obrazec 22.)

3. O vnaďení.

(Ködern).

Bydlíme-li na jednom místě a nechceme-li povždy jen na zdař Bůh se vydávati na lov, pak jest nutně zapotřebí, abychom si zřídili několik k chytání pohodlných míst, tak zvaných „chytaček“ (*Angelplätze*), kde bychom

šli na jisto, vědouce napřed, že nepůjdeme s prázdnou domů. Myslivci si také něco podobného tvoří a sice tak zvané komory, kde se zvíř jako v zátiší zdržuje a v pádu potřeby i krmí.

K účeli tomu si vyhledáme nějaké pohodlné, keři zastíněné místo a odstraníme všechny větve, které by nám překážely, abychom mohli k vodě a abychom vlas bez obtíže z vody vytáhnouti mohli; změříme si hloubku, kteráž má býti nejméně na 1 neb $\frac{3}{4}$ metru a ohledáme, je-li dno bez roští, abychom nestrhali udicku.

Na to rozhodíme za účelem, že vlákáme ryby na místa ta, nějakou potravu rybám na pospas.

Potravu tu jmenujeme vnaďu (*Grundköder*) a způsob takového vábení ryb na jistá místa vnaďené (chybně mlaďení) (*anfüttern*). Činíme tak s tím úmyslem, abychom později vnaďy té co nástrahy na naši udici používající, tím spíše šťastného lovu nadíti mohli.

Spůsob tento lákati ryby spočívá na upamatování se ryb, že v místnostech těch hojně pokrmu nalezly a že později v té naději, že ji tam opět naleznou, vyhledávají místa ona.

Jak máme vnaďiti:

„Vždy den, dva dni před tím, než jdeme chytat, rozhodíme tolik vnaďy, aby se ryby namlsaly, ne však nasytily; a sice opodál místa, kde chytáme, více do řeky troušeně, na místo samé však plnou přehrslí.

Dobré vnaďy jsou: těsto perníkářské, uhnětené brambory s otrubami, červy, krev, višně, třešně, třídka z housky uhnětená na kuličky a t. d. Většinou se musíme řídit místními poměry a pravidlem: Jakou potravu ryby hledají,

*

takové vnady použití třeba. — Rozličné neomylné recepty a prostředky k přilákání ryb jsou nesmysl a marný tlach, anebo špekulace na kapsu obluzeného ubožáka.

4. O uměle dělaných nástrahách.

Některá nástraha nedá se dlouho uschovati a také ne okamžitě, kdybychom ji potřebovali. zaopatřit — hlavně mouchy dají nám vždy práce dost, než nějakou u vody chytíme a proto nápodobí rybář, aby je měl vždy po ruce, uměle tvar její; a mouchu takto uměle vyhotovenou a co nástrahu na udičku připevněnou zoveme krátce „muškou“ chytání pak ryb takovým způsobem buď „na třepanou“, buď „na pejřenku“. (*Das Angeln mit der Fliegenruthe*).

Že ryba vzdor svému dobrému zraku na takovou mušku vezme, to zakládá se na onom pozorování, že se ryby bez rozmyslu ženou jako střela po všem, co náhle do vody upadne a po ní dále plove — a teprve později, nezachutná-li jim vnada ta, ji vyvrhují — anebo naopak pozdrí.

Já jsem poznal poprvé pejřenku v Semilech a sice naučil mne s ní zacházet rybář Srbský. — K chytání tomu jest potřebí lehký prut, dlouhý pevný vlas bez splávku a hříždla — konečně dobrá muška na pevném násadci o pevné, ostré udičce.

Celé umění při tomto chytání záleží hlavně v tom, aby pejřenka zlehounka na vodu dopadla a skákavě po ní se ubírala. — Název pejřenka odvozují od toho, že se dělá z jemného peří, tak zvaného „pejří“ (*Flaumfedern*) a potom

od toho, že rybářské pravidlo o ní dí, že musí dopadnout na vodu jako drané peří; název „na třepanou“ pochází od toho, že musíme rukou lehce třepat, abychom dosáhli toho, že pejřenka po vodě vyskakuje. Při nahazování vezmu mušku do levé ruky mezi palec a ukazováček, na to pak zatočím špičku prutu od levé strany k pravé, aby se vlas od země do povětří zdvihl, načež pak vyhodím táhlým hodem (ne rychlým škubnutím) vlas ku předu a v okamžiku, kdy muška na vodu dopadá, pošknubu prutem slabě do zadu a to proto, aby mušky lehounce na vodu dopadly. Na to vedu mušky rukou lehce třepaje nějaký čas po vodě a konečně pozvedna mušky nad vodu povznesu rychlým pohybem ruky vlas k sobě, abych poznovu nahoditi mohl. Většinou zasáhne ryba v okamžiku tom, kdy muška dopadá; poznáš to dle lehkého pošknutí a tu musí býti člověk připraven k záseku; to jest musí míti všech pět pohromadě, aby pevnou rukou vlas zatrhl (rozuměj rychlým, ale ne bláznivým trhnutím ruky vlas nazpět popotáhl) tím se stane, že se udička okamžitě do některého, obyčejně do spodního pysku zaryje. Pak začne je-li ryba větší k. p. nějaký mrštný pstruh, veselý tanec, Ryba, jakmile ucítí, že jest zaseknutá, ubíhá zpět do hloubky, aby nám unikla a škubáním a trháním by se ráda udičky zbyla; tu pak musíme rybě moudře povolovat a hned zase vlas popotáhnout, ale povždy tak, aby vlas volně napnut byl; až konečně ryba více nevzdoruje a se podává, pak neleňme a rychle uchopivše vlas, tak na krátko, jak jen možná, vymršťme rybu na břeh. K chytání brali jsme se Srbským pejřenky ze Železného Brodu, osvědčily

se býti dobrými; a ačkoliv nyní teprve poznávám, jak primitivně byly urobeny, přece ne jeden lipen a mnohý pěkný pstruh padl nám za kořist.

Byly to dvě mušky na způsob Stewartového násadce spolu svázané — jedna z nich a sice ona na konci měla tělo tmavohnědé a druhá červené. Mušky! Musím se smáti. jmenuju-li je mušky, a vzpomenu-li si na ony anglické a francouzské tak umělecky (řekl bych až skoro titěrně) pracované a nápodobené. —

Byly to špatné, dosti tupé udičky obtočené hedvábím a mezi náviny trochu sedraného šedivého perí z koroptve a žádná křídla; ale jak pravím, chytali jsme na spátraný tento nástroj a chytli jsme. Z toho soudím tak jako mnozí, kteří se přidržují tak zvaného škotského systému, „že se ženou ryby za každým hmyzem, za každou mouchou, kteráž do vody padne.“ že, máli se lov zdařit, musí ryba předně nástrahu spozorovati a jeli to uměle zhotovená muška, musí ji mítí ryba za živou.

Jak zkušenost dokazuje, tedy se zdá, že ryba, kteráž mušku pouze ze zdola vidí, pro silný lom světla a vlnobití, potom pro rýhy způsobené v proudní vodě nožkami mouchy pouze tělo a nožky u toho kterého hmyzu vidí. *)

Hlavní věc jest to, jen když dovedeme mušku způsobem takovým vésti, aby se poněkud jako živá pohybovala a budme jisti, že nám ryba jistě zabere.

---

*) Podle toho všeho, co jsme pověděli, nezáleží příliš na tom, aby byla muška až do nejmenších podrobností nápodobená — postačí pouze, aby bylo tělo dobře sděláno a barva dobře volená — a poněvadž ryba křídla dobře viděti nemůže, není to vadou, když je ani na udičce nemáme; takovou umělou mušku bez křídel, jmenují dle Semilekých „pejtenkou“ (*Spinnfliege Palmer*).

A poněvadž většina much co do barvy pod následující záhlaví se seřaditi dá, doporučuji každému ku chytání na třepanou, následující pejřenky (mušky bez křídel, Spinnfliegen-Palmer) a jako rádkem přidám ještě jednu uměle dělanou mušku (Künstliche Fliege) s křídlova.

Takto zásobení jsouce, máme vše to, nač by nějaký zarputilý přívrženec anglických systemů celou skříni potřeboval.

Tyto jsou nejlepší pejřenky:

1. Černá pejřenka (die schwarze Spinne — Black palmer).

Tílko snědě červené (braunroth) hedvábí — černé pejíř (Häckelfeder) z kosa. Jest to nejlepší všech pejřenek a má býti upevněna vždy na nejkrajnějším konci vlasu.

2. Červená pejřenka (die rothe Spinne — red palmer).

Tílko ze žlutého hedvábí, pejíř z křídla křepelky. Dobrá pejřenka, zvláště při lehkém zákalu.

3. Šedá pejřenka (die graue Spinne — brown palmer).

Tílko tmavohnědé hedvábí — pejíř z podpaždí kosa. Jediná vada těchto pejřenek jest tato: Poněvadž se co možná jemné pejíř na obtáčení vybrati musí, aby ním voda lehce pohrávati mohla a nástraha takto živoucímu se hmyzu podobala, stává se často, že ostrý hryz dravých ryb je nám oškube a my jich proto více v zásobě míti musíme.

Následující řádky podávají nám schematický přehled, kdy a jakých pejřenek máme používati a jak se zhotovují:

Při velké vodě nebo při zákalu, je-li pod mrakem a větrno, vezmi velké pejřenky jasných barev. Čím

pěknější však počasí a jasnější voda, tím menší a tím tmavější ber pejřenky. Rovněž tak se to má i na jaře, kde dlužno používat větších a v létě, kde potřebí menších pejřenek. —

Dodatečně podávám stručný nástin, jak si může jedenkaždý rybář sám potřebné pejřenky zhotovit; jest to důležitá věc také proto, poněvadž je často také v obchodě ke koupi nedostaneme tak, jak bychom si je přáli.

Předně jest potřebí, abychom měli malou, dobrou udičku s ostrým hrotem, a bez patky pouze s vroubkovanou nožkou, kterouž připevníme na jemnou, ale pevnou žinku.

To pak se stává takto:

Dáme žinku do vody, anebo držíme ji v ústech tak dlouho, až změkne, pak ji protáhneme mezi zuby, abychom ji smáčkli na plosko, (t. j., aby byla sploštěna) — tož k tomu konci, že takto líp na udičku přilehne a líp drží. Na to položíme žinku na nožku udičky a vezmeme oboje do levé ruky a sice mezi ukazováček a palec a počneme je dobře voskovaným hedvábím ovíjetí; nejlíp učiníme, když kousek koncečku hedvábí toho založíme, aby dolů visel, a přes to vše (přes žinku, hedvábí a udičku) vedeme náviny až tam, kde ohyb udičky počíná; tu pak upevníme dvěma, třemi oky zrovna tak, jak upevňujeme vlas na prut (viz obrazec 10.) a zalejeme koneček ten rozpuštěným voskem, nebo šelakem rozpuštěným v líhu 90° silném; roztok ten musí býti hustší než truhlářská politura. Na to upevníme u ohybu koneček pejří (rozuměj: onen užší pruh peří, kteréž jsme sedrali s brku výše

jmenovaných ptáků) opět několika oky, a ovíjíme je hustě kolem nožky až k patce, kde je rovněž tak upevníme; načež oba konečky zavoskujem, anebo roztokem šelakovým zalejeme. Tím způsobem zhotovují si potřebné pejřenky sám. Ovšem první pokusy vypadly velmi nemotorně; ale později cvikem přivede to člověk až na jakýsi stupeň zručnosti a dokonalosti tak, že se práce rukou našich továrním výrobkům poznenáhla vyrovnati může.

Zbývá mi pouze o mušce s křídloa a o dělané rybičce promluvit.

Jak jsem se přesvědčil, jest nejlépe mušku si koupit, neboť anglický a francouzský fabrikat jest dobrý a ne drahý, zhotovování mušek pak vyžaduje větší zručnosti, než zhotovení pejřenky.

Kup sobě dvě mušek, kteréž na způsob Stewartova násadce na sebe upevníš. Jedna buď šedá a druhá hnědá.

Anebo vol mušky o nestejně dlouhém násadci a zaklesni je do té samé smyčky. Nejnovější pokusy dějí se se zvláštními konstruovanými muškami, u nichž se udička mezi křídloa ukryla.

Rybička nápodobí se nyní dosti slušně z gumy a hodí se hodí se pouze na přívlač do proudné vody; musíme ale do ní vstříciti podlouhlý váleček olova, abychom ji měli tak zřízenou, jako při chytání na „tahačku.“

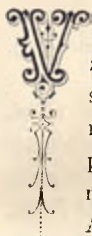
Takto končíme tento důležitý odstavec, doufajíce, že jsme nížádnou k věci se vztahující podstatnou okolnost uvéstí neopomněli, aniž cos důležitého mlčením přešli.

Oddíl čtvrtý.

Rybářská pravidla a obrazec času
tření jednotlivých ryb.

živobytí ryb nacházíme jakousi obdobu a podobnost s živobytím v říši jiných živočichů. Ryby jsou z rána nejčilejší a shání se po potravě — k polednímu se proudí a teprve k večeru hledají opět, čím by se nasýtily; k polednímu vezme málo kdy která ryba. A proto pamatuj si:

1. Že první pravidlo jest si časně přivstatí.
2. Zaopatř se dobře nástrahou; červy ulož do plátěného pytlíčku nebo plechové skříňky a přilož tam kousek mechu k nim; nezapomeň na tabák, sírky, jsi-li kuřákem a hlavně vezmi sebou dobrý zavírák (kapesní nůž).
3. Vyhledej si pěkné místo (zátiš — vejtoň), abys byl kryt a nechytej se sluncem v zádech (t. j. obrácen zády proti slunci).
4. Smoč vlas ve vodě, aby změkkl a nabyl tak větší pružnosti a byl vláčnější.
5. Vyber vnaďu na udici místními poměry ti naznačenou.
6. Nenahazuj tak prudce, aby to šplouchlo; poněvadž to ryby plaší a zvláště při chytání na těžko, kde při

silném nahození červ se lehko přerazí a odlitne, tak že udička jest „čistá“ (bez nástrahy).

7. Rovněž nesmíš vlas náhle z vody vytahovat jako bláhový, poněvadž by mohla voda červa s udice smést.
  8. Dle délky konečku, jaký u červa necháme, řídí se zásek; je-li delší, počkáme — je-li krátký, zasekni hned, jak mile ryba zabere.
  9. Dobrá věc jest, když sobě ryba již podelší dobu s červem pohrává a nechce zabrat, když jí utrhneme t. j. popotáhneme vlas o něco dále.
  10. Když ryba splávek stopí a do proudu s ním ubíhá, tu budme jisti, že zabrala a trhneme silnějším škubnutím prutem na zad; to jmenujeme „zásek“ (*Das Anhauen*) a chycenou rybu „zaseknutou“ (*ein gehackter Fisch*). Je-li zaseknutá ryba větší, pak ji necháme „tancovat a kotrmelce dělat“ (*Das Spielen des Fisches*), až umdlí a se nevzpouzí, nýbrž bez obtíže na břeh vymrštit se dá. (*Das Landen des Fisches*). Zde musím objasnit, co rybu zmůže, že se „utluče, zaleje“ sama a dá se vésti jako „kus dřeva“.
- Jak známo, dýchá ryba tak, že ústy nabírá vodu a prohání ji žábrami; zasekne-li se tedy za některý pysk, anebo spolkně-li udičku tak daleko, až se jí v hrdle do žaber zapíchne, pak nelze rybě více dýchat a ona se zalknouti musí, když jen vlas jejímu bránění se odolá; pročez měj povždy napnutý vlas a buď každý okamžik připraven, abys jí povoliti mohl, kdyby se vzepřela a trhnutím vlas přeraziti chtěla.

12. Jest velmi důležitá věc, abychom zvláště při chytání na pejřenku první rybu, kterou jsme chytli, vyvrhli (*ausweiden*). — žaludek ohledali a se z obsahu jeho přesvědčili, po jakých mouchách se honí, abychom si dle toho mušku změnití mohli.
13. Měl-li jsi strž (t. j. utrhla-li se ti ryba), tedy jdi s Pánem Bohem pryč z toho místa; poněvadž ryba, která se píchla, do hloubky po proudu ubíhá a všechny ryby dole po proudu poplaší a vyburcuje (*alarmirt*). Z ohledu toho jest také radno, abychom chytali jdouce proti vodě a ne po vodě; poněvadž nám to více neuškodí, když příplave píchnutá ryba tam, kde jsme již byli dříve.
14. Konečně se vracím ještě jednou k onomu důležitému místu, abys nevytáhoval chycenou rybu střetěně, ale s příslušným klidem; po záseku nech uplynouti malé okamžení (asi co bys dvakráte oči zamhouřil) a přesvědčíš se, jaká ryba to jest. Je-li velká, pak lítá jako zběsilá a hled' ji unavit; je-li menší, pak nedělá velký rámus a můžeš ji směle vymrštít.
15. Neztrácej trpělivost a neběhej z místa na místo jako neposeda — aniž pak sed' jako ukován na jednom místě. Obé není dobré a třeba zachovati v tom patřičnou míru. Jestli se však ryba příliš dlouho nehlásí — nu pak jdi dál; ale pamatuj také na to, „že ryba nečeká na rybáře“, nýbrž že rybář musí rybu vyčkatí a že ryby nevezmou obyčejně hned, jak zahodíme.

Čas tění.

T r o u s o	Čas tění											
	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	sípen	září	říjen	listopad	prosinec
Šilky												
Okouni												
Jezdci, plotice, pulec, perla, oklej pruhovaní.												
Lipani												
Oklej (belice) Slunka												
Parmy, řízek, ceja, parouste, tlouště												
Kapři												
Lidi												
Lososy a pstruzi												
Moik												

Oddíl pátý.

O rybách zvláště, kteréž v Čechách
„udicí“ chytati lze.

---

opis jednotlivých ryb podáme uvarující se vši vědecké suchopárnosti a rozvláčnosti tak, aby každý dle popsání toho tu kterou rybu s jistotou rozeznati a pojmenovati dovedl. Za to však povíme, co se zvláštností živobytí ryb týká vše, jak nám povědomo; popíšeme udici, nástrahu a vnaďidlo, kterýchžž použití dlužno, aby rybář dle toho se zaříditi mohl a lov jeho zdarem se neminul.

Okoun, (*Perca fluviatilis*).

(*Der Barsch. The perch. La perche*).

Okoun vším právem zahajuje řadu ryb, kteréž udicí chytati lze. Okoun jest pro oko krásná ryba, bere dobře a má hezké, bílé maso, kteréž velmi dobře chutná.

Tělo jeho jest podlouhlé, splosklé a kryté drsnými šupinami. Barva těla jest následovní: „Hřbet černavě zelený, strany světlejší až do zlatěleskla a na břiše barva bělavá. Od hřbetu táhne se ku břichu pět i více černohnědých pásků.

*

Okouna lze okamžitě poznati dle pestré této barvitosti těla a dle dvojité hřbetní ploutve, jejíž články jsou kostičky tvrdé a špičaté jako ostny, tak že se nezkušený člověk snadno o ně popíchatí může.

Okoun má v ústech mnoho malých zoubků a v bláně žaberní obvykle 7 koštěných článků. Prsní, břišní a řitní ploutve i spodek ocasu jsou krásně světle červeně zbarveny. Ostatně podotýkám, že celá barvitosť těla ryb z čisté vody bývá pestřejší, ohnivější než oněch z bahnitých, stojatých vod.

Okoun nemiluje velkou hloubku, ale zdržuje se asi na půl sáhu pod hladinou, nejraději mezi křovím u vrb, u jezů, v zátiších, vejtoních a zátočích; potom u mlýnských žlabů, u mostů a v jalových struhách — a hltá po všem, co se mu záživným býti zdá.

Hmyz, červi, ráčkové, potěr (malé rybičky) a zvláště jikry jiných ryb slouží mu za potravu. Okoun jest ryba, kteráž žije ráda pospolitě a vždy v jisté výši; obvykle se prohání celé hnízdo, staří i mladí najednou, což jest velmi důležitá okolnost pro rybáře; neboť vytáhneš-li jednoho okouna z vody, zahod' co možná nejrychleji opět zas a buď ujištěn, že co nevidět opět nějakého okouna povedeš. Okoun zabere každou dobu na hezkého mrska-vého červa; větší jdou raději na rybičku (malého řízka), aneb na račí a rybí ocásek.

Na okouna vezmeme malou sice, ale silnější udičku. — Jelikož má okoun velká, zoubkovaná ústa, tedy vezme každého i sebe silnějšího červa a nepustí.

Spůsob, jak okoun bere, jest následující: „Cukne, cukne a lrr! ujíždí do proudu; v tom ho zasekneme.

Okoun nedá při vytahování velkou práci a můžeme ho vyhoditi, jak se po sprostě říká „jako křampetl“.

Bereš-li chyceného okouna z udice, tu jeď rukou od hlavy, abys takto ploutve přidržel a se nepopíchal.

Okoun tře se na jaře a sice poprvé v třetím roce, když dosáhl délky asi 6ti palců; čas tření spadá od polou března do května, v kteréž době samička přes 200.000 jiker klade; jikry ty jsou spojeny rosolovitou látkou v dlouhé šňůry, jak to nacházíme u žab; což rozplemeňování se okounů velmi škodí, poněvadž se jich následkem toho při každé nehodě vždy velké množství najednou zhubí.

Okoun vyrůstá pomalu a může (alespoň u nás) dosíci 1½ až 2 libry váhy.

Zahy z jara, slouží-li pohoda, bere okoun po zimě vyhladověl nejlépe. Leč později, jakmile jde do tření nastává malá přestávka v chytání okounů a teprve červnem počínaje můžeme opět okouna lovit i požívat; neboť se do té doby po tření dosti zotavil a maso jeho jest opět jedlé. Kdo chytáš dřív na jaře, přesvědč se, je-li okoun ve tření, aneb jestli se již vytřel. Smáčkni ho totiž lehce na břiše a tu se hned okáží buď jikry, buď mlíčí; okouna ve tření propust milostivě na svobodu, pamětliv jsa, že na přes rok také ještě budeš chtít chytati.

V létě jest dobře okouna chytat, když je pod mrakem a nejlépe před deštěm neb bouřkou; taktéž u mlýnů,

když zarážejí (t. j. když zastavili ve mlýně vodu, aby netekla na splavidla.)

Na podzim a v zimě zalézají okouni u velkém počtu do větších tůní, kde očekávají jaro a odkud je teprve velká voda vyplaší a do ústí pobočných potůčků splaví.

Nejkrásnější okouny, pokud se pamatuji, chytl jsem u Kr. Městce v jednom pramenitém jezírku v lukách; voda byla lehce teplým větříčkem zčeřena a chystalo se na déšť; byli vesměs na čtvrtku, ale barev překrásných!

Větší lov okounů podařil se mi také v Žehunském rybníce, když jej spouštěli, poblíž stavidel, a u České Třebové v lukách pod jezem. Rovněž tak vedlo se mi v Bydžově, kde jsem pod dřevěným mostem, ano se chystalo k bouři, celé hnízdo okounů (12 kusů) jednoho po druhém v krátké době vytáhl.

Ježdík. (*Acerina vulgaris*).

(*Der Kaulbarsch. The ruffe. La petite perche*).

Strýc okouna jest ježdík. Má jedinou ostnitou, černě kropenatou hřbetní ploutev, (vlastně dvě hřbetní ploutve ale v jedno srostlé) — malé, drsné šupiny a celé tělo hustým slizem potažené. Zbarven jest ježdík na hřbetě hnědozeleně; ostatní pak tělo olivově s kovovým nádechem. V ústech má zrovna jako okoun množství malinkých zoubků.

Od okouna ho poznáš na první pohled dle olivové jeho barvy. Ježdík jest rovněž jako okoun velmi obecná ryba; zdržuje se ve větších houfech nejraději v proudní vodě, malých proudkách, vejtoních, zvláště

ale na blízku kořání starších keřů a stromů; živí se hmyzem, červy, jakož i rostlinnou stravou a vzrůstá obyčejně na 7—8 palců zdělí.

Čas tření ježdíka spadá do dubna.

Ježdík jest nejranější ryba; on bere nejdříve; já jsem alespoň chytil ježdíky dne 16. března 1875. v Jind. Hradci na Nežárce ještě v sněhové vodě, právě když led po vodě šel.

Ježdík zabere na červa každý čas; na lov ježdíků bereme menší udičku a ne velké červy (nejlíp hlišťe).

Ohledáme dobře hloubku a dle toho zařídíme si splávek tak, aby nástraha byla as na 2 palce ode dna. Brání ježdíka jest podobno onomu okouna, toliko s tím rozdílem, že bere kratčeji a lehčeji, avšak ne méně prudce. Není rádnó nechat ježdíka dlouho brát, poněvadž on nezřídka shltne udičku až do vnitř hluboko do krku; a protože vytahování udičky v takovém případě dá dosti práce, proto zasekávám raději dřív než děl.

Zvláštní jest to, že ježdík častokráte, když je hluboko zachycen, neubíhá do proudu, ale zůstane nepohnutě stát, tak že bys ani netušil, že jest chycen.

Jelikož doba jeho tření spadá právě do času, kde po zimním postě vyhladovělý ježdík po všem hltavě se žene, tedy opětuji to samé, co jsem u okouna již řekl: „Nech rybu vytrít — a pak ji chytej — a chytneš-li některou ve tření, tedy ji propušt na svobodu.“

Největší lov mimo jiné měl jsem na ježdíky v Pardubicích na Chrudímce u železničního mostu, dokud byla vysoká voda.

Na konec musím podotknouti, že si rybáři ježdíka mnoho neváží a že mu přezdívali buď „ježek“, buď „švec“ to k vůli tomu, že se o jeho ostnitou ploutev tak mnohý již popíchal.

Pulec. (*Cottus gobio. Die Groppe*).

Ošklivec mezi našimi rybami jest pulec. Kladu ho za ježdíkem a okounem toliko proto, poněvadž jest to ryba tvrdoploutvá, ačkoliv nemá pro rybáře žádnou cenu.

Pulec má podobu, kteráž každému v mysli utkvíti musí, spatří-li ho jen jedenkrát: „Hlavu má na svrchu smáčknutou, oči na vrch hlavě, tvrdou kostnitou tvář, kteráž povstává tím, že kůstky, tvořící spodní kraj kruhu očního splývají s příkrovkou žaberní v jedno; prsní ploutve jsou široké a jako vějíře rozložené po bok těla; hřbetní a řitní ploutve táhnou se pod sebou; tělo jest šedé a posázené tmavými, podlouhlými skvrnami, kteréž se od hřbetu k bokům těla táhnou; duhovka jest červená.

Pulec žije v bystrých horských vodách s křemenitým, nebo písčitým dnem; on stojí obyčejně nepohnutě proti proudu a chytá všelijaké druhy hmyzů, ano i jikrami jiných ryb se živí.

Čas tření spadá do března, nebo do dubna.

V ten čas klade samice jikry do skuliny, u které pak samec tři neb čtyry neděle na stráži stojí, bráně plod svůj tak vytrvale, že často při tom sám o život přijde. —

Pulce jsem našel na svých cestách toliko u Železného Brodu v jedné malé, mělké bystřině, říkali mu tam „drak“ a chytali ho tam na obyčejnou vidličku ho napíchující. Pulec bere na malé červíky.

Parma. (*Barbus fluviatilis*).

(*Die Barbe. The barbel. Barbeau*).

Co jsi chytil? Parmu! Ah, parmu! Krásná ryba a krásné chytání — chytání na těžko!

Podoba parmy jest tak charakteristická, že kdo ji jen jednou viděl, ihned ji opět pozná.

Parma má dlouhé válcovité tělo, ústa leží skoro až na spodní straně, poněvadž silný, masitý hořejší pysk přes ně přechuhuje; na témže hořejším pysku má parma 4 dlouhé vousy; oko jest malé a hnědé.

Barvena jest následovně: Hřbet olivově zelený, boky světlejší, břich bílý, ploutev hřbetní a ocasní zamodralá, ostatní ploutve začervenalé.

Dokud jest parma menší, mají šupiny její žlutý kovový nádech, kterýž se později mění v stříbřitou barvu s modravým ocelovým leskem.

Okraj šupin jest tmavěji zbarven. Hlava jest po svrchu ovšem světleji barvena, než ostatní tělo, avšak nezbělí tak dočista, leč teprvé tenkrát, když již ryba zdechla. *)

*) Uvádím tuto zvláštnost proto, poněvadž byla příčinou mnohých vadných obrazeň.

Parma žije ráda ve společnosti u větším počtu pohromadě a sice nejraději v největších proudech, svírech a hledá si potravu (červíky, malé rybičky) na dně. Vejtoň, vedle kteréž jde proud, staré koly, kořání a u jezu staré sroubení bývá zamilovaným místem parem.

Parmy táhnou v květnu v dlouhých řadách proti vodě, při čemž se trou.

K jídlu a chytání jest parma ke konci července.

Ve čtvrtém roce dosahuje parma teprvé svého úplného vyvinutí a stává se plodnou. Parma vzroste až na 2 střevice do délky a na osm i více liber tíže. Co zvláštnost uvádí se na mnohých místech, že chytili roku 1853 v řece Salza u Lauffenu v Štýrsku parmu 25½ lb. těžkou. Stáří udává se na 15—20 let. V zimě upadají parmy v jakýsi druh lethargie a chráníce se v zátiších očekávají jarní slunéčko, kteréž je k novému životu opět probudí.

Balbín vypravuje, že tato ryba nyní ve všech našich vodách (vyjma Nežárku v okolí Jindř. Hradce) obecná, teprvé roku 1366. se ve Vltavě (scilicet v Praze) ponejprv u velkém počtu ukázala a udává co pramen, odkud toto udání čerpal a sice „Benessius Caroli IV. aulicus etc.“, jakož jsem se i já sám u P. Gelasia Dobnera v „Monumenta Bohemiae“ v oddílu „Krabice Beneše z Waitmle“ dočetl.

Lov parem jest velmi zajímavý, poněvadž parmy jdou dobře na pěknou deštovku a zasekneme-li kterou, pak se nám brání zuby nehty; neboť mají silné, svalnaté tělo.

Na parmy vycházíme za svítání, nebo z večera, když se smráká. Nejjistější lov však jest před bouřkou, anebo

přijde-li po tichém dešti malý zákal — tu berou o všechno pryč. Na lov ten vezmeme silnější, delší vlas; udičku silnou s malou nožkou a silným ohybem, tak zvanou parmovku a ličíme „na těžko“ (viz, co dříve bylo praveno), silnou dešťovku pak napíchneme na tak zvané „kalhoty.“ Tato musí býti dobrá, pevná, vyfrišovaná; poněvadž bere parma obyčejně škubnutím a sice takto: „fuk — fuk — fuk, fuk — a tu již zasekni. Jindy popadne červa rázem a ujíždí; tu pak zasekni bez rozmyšlení; neboť v tom pádu jest tak dobře jako chycená.

. Lov parem byl dobrý v Brandýse nad Labem, v Benátkách na Jizeře, v Smiřicích na Labi ve mlýně a u kostela se zídky dolů — na Jizeře z Mnichova Hradiště do Turnova, v Turnově, u Semil na cestě do Železného Brodu mezi tunely, v Praze pak na Smíchově u navážky, ve vodárně s mostu do svírů, na jezu u vrat, potom u Žofína a mohu říci, že se mi všude dobře dařilo.

Řízek. (*Gobio vulgaris*.)

(*Der Gründling — The gudgeon — Goujou.*)

Zahodím — řízek! zahodím — řízek! a tak to jde až skoro do omrzení jako u ježdíka; hodný, ale přihlouplý chlapík. „Když má to přísloví všude platnost, proč já mám činit výminku?“ tak si asi myslí on a chytne se bez dlouhých okolků. Mimo to jest smažený řízek pravá pochoutka; bělounké a tvrdé maso až až radost.

Řízek se pozná dle následujících známek:

„Jest to malá as čtyry palce dlouhá rybka, tělo má dlouhé tvaru větrenovitého, hlavu podlouhlou, čelo sploštěné, oči hezky vysoké, v každém koutku úst po jednom vousu; hřbet jde do šedo-zelena, boky a břich bílé s nádechem stříbrolesku (někdy hraje barva ta do jemně fialova), hlava a hřbet jsou skvrnami posety; počet těch skvrn jest neurčitý, toliko po straně těla lze jich na 6—7 spočítat. Duhovka v oku zlatá.“

Řízek jest ryba pospolitá, kteráž se nejraději zdržuje ve větších rojích na dně čistých vod s písčitým neb křemenitým řečištěm a červíky, rostlinkami a jikrami jiných ryb se živí. Řízek mívá rád hlubší místa rákosím, sítím a jinými vodními bylinami porostlá.

Čas tření spadá do května neb června a trvá as 4 týdny, za který čas nasadí velký počet potěru, čehož jest velmi potřebí, poněvadž řízka a slunko stvořila, jak se zdá, Prozřetelnost všem dravcům na pospas; tak je pojídá: štika, okoun, pstruh, zkrátka každý dravec.

Na lov řízků vezmem lehký vlas, malou udičku a lehký splávek; co nástrahu upotřebíme malé žížaly, hliště nebo masné červy. Hloubku dávám co možná největší. Řízek vezme vždy, jak spozoruje nástrahu. Dobře jest stát ve vodě a šlapat nohama, aby se voda zakalila a potom po proudu zahazovat. — Řízek jest neposeda a mění přes tu chvíli své rejdiště; proto se přihodí, že časem přestanou brát, jako by utal; to se stává tím, že jejich roj dále odploval a rybáři nezbude nic jiného, než vyčkat druhý nějaký roj, anebo vyhledat si novou chytačku.

Řízků jest snad všade dost. Nejvíce jsem jich pochytal u Líbstadtu na Olešnici, kde jsem za ne celé 2 hodiny víc jak 200 kusů vyhodil a nemaje červů strívka chycených již řízků co nástrahy používal.

Pstruh. (*Salar Ausonii*.)

(*Die Forelle — The trout — La truite*.)

Pstruh jest všech ryb nejušlechtilejší a chytání jeho „na pejřenku“ nejzábavnější a nejkrásnější všeho lovu. —

Známky, kteréž nám označují, že chycená ryba pstruh jest, jsou následující:

„Ušlechtilý, táhlý tvar těla, široká ústa se špičatými ostrými zuby posázená a mezi hřbetní a ocasní ploutví malý tukový přívěsek (*pinna adiposa* — *Fettauswuchs*). — Co do barvitosti (vzdor tomu, že se, jak níže popíšeme, dle okolností mění) podotýkám tolik, že charakteristickou známkou ryb těch jsou velké skvrny na podobu koleček, kteréž jsou barvy černé, červeně a hnědé dle toho, jak seskupují od hřbetu k břichu a kteréž ovroubeny jsou jiným barvitým (modrým nebo bělavým) kruhem. Hřbet jest tmavě hnědozelený, boky zelenavo-žluté a břich leskle žlutý; ploutev hřbetní jest kropenatá (černými tmavo-červenými body posetá).“

Pstruh zroste obyčejně na 1¹/₄, 2—3 lb., dosahuje však za několik let i více liber; ano ve Vídni chytili roku 1851. pstruha 22 liber těžkého a 2' dlouhého.

Zrůst, barva a příchut masa pstruhů řídí se dle okolností a sice dle stravy a přirozené povahy vod, v nichž

přebývají. Čím méně červených skvrn — čím růžovější maso, čím širší hřbet, tím lepší jakosti pstruh. Pojídá-li pstruh mnoho jiker jiných ryb anebo kuklí (*Insektenlarven*), pak mívá více červených koleček a červenější ploutve.

Pojídá-li však mnoho rybiček a much, pak se trátí červená kolečka a pstruh bývá pokryt malými černými skvrnami. Nejmilejší potravou pstruhů jsou mouchy po hladině vodní poletující a jdou jim také nejvíce k duhu.

Horské bystřiny tekoucí skalnatým neb křemenitým řečištěm, obývají pstruzi krásněji vybarvení, ale bělavého (ne tak chutného) masa; kdežto pramenité, čisté vody, kteréž volně tekou a řečiště bahnitá a hlinité, aneb močálovité okraje mají, poskytují nám krásných pstruhů, chuti výborné. (Tak pěstuje p. Vacek, mlynář v Nedošíně u Litomyšle v podobné pramenité vodě tekoucí mezi lukami výtečné pstruhy.)

Nejen barva pstruha jest měnivá, ale i ploutev ocasní, kteráž u mladých bývá vykrojená, končí u starých rovně, neb zakulaceně a spodní čelist se v stáří hákovitě nahoru zahýbá.

Pstruh hltá po všem; mušky, červy, rybičky — ano i potěr vlastního rodu požírá. Pstruh jest nejvrtkavější a nejrozumnější všech ryb, obzvláště, jestliže byl jednou píchnut. Pstruh bere k. p. dnes na nástrahu, kterouž zítra opovrhá; a tu musíme přede vším nástrahu vyzkoušet, na kterou by zabráti chtěl; jestli snad na pejřenku, anebo na červa; jestli snad na rybičku, anebo na přirozenou mouchu. K účeli tomu vyvrhneme první rybu, kterouž

jsme chytili a z obsahu žaludku se přesvědčíme o tom, co právě požívá a jakou tedy nástrahu máme volit.

Pstruh má dvě pro rybáře důležitých, řekl bych skoro neocenitelných vlastností a sice:

1. tu, že jsou jisté doby, kdy jdou v celých rojích houfně nad vodu a hltavě se honí po muškách nad vodou poletujícími — anebo jak se obvykle říká: „mají svou chvíli“ — a tu je škoda každé minuty, kteráž by přišla na zmar. Ty chvíle nastávají téměř každý den z rána; avšak netrvá to nikdy déle, než asi hodinu a pak, jako by, uťal; poněvadž ryby nasytivše se již s důstatek ubíhají do hloubí a tu musíme vyčkati opět té chvíle, až vyhladoví; do té doby chytáme na mělčinách a v menších proudech.

Dle toho, jak ryba vyrazí nad vodu (*am Steigen*), můžeme také poznati, jaká to ryba jest; pstruh vyráží vždy na jednom a tom samém místě, jen plotice a kleně mění je; pstruh vyráží bez velkého hřmotu, neboť on vyjede toliko ústy nad vodu, aniž by vodu rozčeřil a rozvířil; avšak, když se spouští dolů, dělají se kola a tu jest někdy hřbetní a ocasní ploutev viděti; bubliny jen zřídka kdy při tom shledáme.

2. Druhá vzácná dobrá vlastnost je ta, že největší pstruh vybere si to nejlepší místo a jak mile ten odejde, zaujme místo to opět jiný velký kus — tak že můžeme zítra tam očekávati s jistotou dobrý lov, kde jsme dnes pstruha zasekli!

Čas tření spadá do října a tu skrývá pstruh své jikry mezi kamení, kořeny stromů, aneb do malých ryh,

kteréž ocasem do písku vyryl a kteréž potom opět zahrabává. Ostatní způsob života pstruhů podáme v následujících řádcích. V zimě stojí pstruzi jednotlivě mezi kořeny, nebo pod kamením jako kusy dřeva a dle prázdného žaludku dá se soudit, že v jakýsi spánek upadávají. Jak mile však v březnu vodní mouchy (*March brown*, *März-fliegen*) poletovati počínají, opouští pstruzi hlubiny a jdouce proti proudu vyhledávají vejtoně, kde zůstávají i v dubnu a vůbec tak dlouho, dokud rozvodněné vody neopadnou, poněvadž se ještě po zimním dlouhém postu s důstatek nezotavili, a tedy slabí jsou, než aby si do silných proudů troufati mohli.

Počátkem května nabývají pstruzi síly, spouští se do proudu a rozjíždějí se po celé řece.

Ku konci května nadešel čas, kde jsou pstruzi nejlepší a nejvíc při síle. Oni opouštějí nyní zátoky a spouštějí se do silných proudů a vyhledávají si příhodné stanoviště pro celé léto, a sice nejraději v tak zvaném stríku za velkým kamenem, kde voda z obou stran proudí a tedy z dvou stran potravu přinéstí může.

Podivuhodné jest to, jak se pstruh v největších peřejích a svírech skorem bez pohnutí ploutví udržeti může. Jak přes jezy, hráze a jiné překážky pstruh a losos se vymršťují, jest dostatečně známo. Na noc vyjíždí pstruzi rovněž jako jiné velké ryby na mělčiny a zdá se, že spí, jelikož se nelekají ani světla, ani slabšího hřmotu a tiše při dně se drží zvolna ocasem sem tam pohybující.

Počátkem září horší se pstruzi, protože obtěžkávají mlíčem a jíkrami a vyhledávají si zátiší a výtoně.

Od půli října nelze je více ani požívat; a tak ukončí rybář ukládaje pejřenku pro ten rok chytání pstruhů. A není také čeho litovati. Po stráních a skalách nekvětou více tak pestré květinčky, vzduch neplní se onou libovůní „tisíckvetou“ umlká šveholení ptáčátek a veselé bzučení včel; vítr fučí ze strnišťat a setřásá ještě poslední ony zažloutlé listy a kloní smutně svěšené hlavinky oněch květů, kteréž krutý přímraz byl dosud nepokosil. Dejmež „s bohem“ lesnímu potůčku, dopřejme pstruhům klidu, kteréhož mají velmi zapotřebí a těšme se naději na zábavné chvíle, kteréž nám příští jaro přinese. — Leč nechme poesie; nastává nám ještě o mnohých důležitých věcech při chytání pstruhů promluvit.

Zátočiny (*Das Auge des Stromes*) jsou nejmilejším útočištěm pstruhů, protože zde voda krouží a všechno sem zanáší. Obzvláště za kameny, nebo pod výmoly a v místech, kde ústí menší vody do řek, tam číhá pstruh skryt, čekaje jakou potravu mu asi proud v nejbližší příští chvíli přinese.

Všeobecné pravidlo, jaké nám při chytání pstruhů zachovávatí jest:

Saisona chytání pstruhů trvá od května do počátku října a tu chytáme jak následuje:

Na počátku května vyjdeme o 8. hodině z rána, aneb mezi druhou a třetí s poledne a chytáme na pejřenku; selže-li nám, pak vezmeme rybičku, aneb jeli „zákal“ červa.

Od polovice května do polou června chytej na živé mouchy (*May fly, Stone fly*); kdybys jich nedo-

a červená a kteráž mimo to hnědými skvrnami a páskami poseta bývá. Ocasní ploutev jest rovněž tak barevná, leč s tím rozdílem, že nebývá kropenatá. Hlavu má malou; spodní čelist kratší než svrchní, ústa posázená ostrými zuby, hřbet zelenohnědý, boky a břich stříbřité bílé, celá barvitost hrá do zlatozelenava; duhovka v očích jest zlatá, černě kropenatá, tukový přívěsek mezi hřbetní a ocasní ploutví.

Co se chování a potravy týče, nelíší se lipan valně od pstruha a proto jsem ho nazval „bratránkem pstruhů“. On miluje pohorské bystriny, leč přede vším ony, kteréž zachovávají povždy skoro stejnou teplotu a jichž voda není příliš chladná; neboť v té by neobstáli a lekli by v krátkém čase.

Čas tření spadá do března a protož počínají lipani teprve v srpnu, září a říjnu býti jedlými — dřív jsou velmi chatrní. Lipan klade jikry své rovněž jako pstruh do dlučku ocasem v písku vyrytých a přikrývá je nad to i kaménky. Lipan nemiluje život pospolitý. Lipan živí se muškami, kuklami, červíky, malými rybičkami a hlavně jikry jiných ryb.

Ryba ta chytá se obvykle na pejřenku, však dobrá vnada jest prý také luční koníček (*Grashüpfer*).

Nejlíp daří se při chytání lipanu rybáři po ránu, pod večer, anebo mezi jedenáctou a druhou hodinou s poledne.

Ještě musím na něco upozorniti; lipan má jemná ústa a tu musíme při vytahování dáti dobrý pozor, aby se nám udička nevytrhla i s masem; pravidlem jest lipana opatrně, ale co možná rychle táhnouti. Pan Frič má pravdu,

*

když dí, že lipanů jest v Čechách po skrovnu. Já alespoň jsem na všech svých exkursích přišel na lipany pouze mezi Semilí a Železným Brodem na říčce Kamenici, která teče od Tannwaldu a vlévá se do Jizery — a i tam jest pouze jediné místo, jak mi rybář Srbský pravil, kde se zdržují lipani, to jest u lávky dolejšího mlýna, kde jsem také skutečně 2 lipany na pejřenku (šedou) chytil. O jiných místech nevím.

Štika. (*Esox lucius.*)

(*Der Hecht, Pike, Brochet.*)

Tygr mezi rybami jest štika. — Tělo její jest táhlé, hřbetní ploutev jest pouze jedna a nalezá se velmi blízko u ocasní; hlavu má dlouhou, do šířky smáčknutou; spodní sanice přesahuje horní, čelistě jsou silnými, ostrými zuby posázené, hřbet a hlava tmavo-zelenavá, boky zažloutlé a tmavohnědými pásy jdoucími od shora dolů pokryté, břicho jest bílé; jeli chycená aneb v sádkách se chová, pak zbělí nebo sešediví, vzdušní měchýř jest pouze jeden.

Štika nachází se ve všech vodách a požírá vše, co se jí namane; ano pojídá hnusnou žravostí hnána i svůj vlastní rod. Často přepadá ryby, kteréž jsou mnohem větší než ona a jež ani najednou pozřítí nemůže, alebrž po způsobu hadů pozvolna polyká, tak že kolikráte ocas mezi čelisti vykukuje, když hlava v žaludku již strávena jest.

Štika roste velmi rychle a váží v prvním roce již skoro dvě libry a vzrůstá až na 40 lib. i více.

Jako zákeřník číhá štika na kořist svou v úkrytu, a jakmile se tato přiblíží, střelhitě vyrazí po ní a uchvátí ji svým ostrým hryzem.

Čas tření spadá u štik od února až do dubna; pročez jsou štiky teprvé až na konec května jedlé.

Mimo čas tření žije štika jako samotář. V únoru vyplují z hlubin po dvou, vytrou se mezi travinami a sitím a vracejí se opět do hloubky zpět, kde žijí nějaký čas jako zmámeny. Na jaře a na podzim drží se štika více u břehu k. p. poblíž vrb, později v letě zajíždí ráda na mělčiny, kde doufá mezi hojným potěrem dosti potravy nalézt.

Jak rozmanitá jest potrava štik, tak rozmanité jsou i nástrahy, jichž se k lovu jejich užívá, ano já jsem viděl švihle (mladou štikou) chytit se i na dšťovku. Nejlepší nástraha jest však malá, čilá rybička, té neodolá štika nikdy; dobré jsou také mihule, když je lze dostati, zvláště na noční líčení. Některé spůsoby chytání štik jsem již v předu popsal. ku př.: na živou rybičku, na přívlač, na tahačku, na ocásek, na kterýž spůsob jsem u Nových Benátek chytil štikou 3½ lb. těžkou. Nyní popíšu i jiné spůsoby chytání štik, leč všecky souhlasí v tom, že musí rybář hlavně o to dbát, aby štika bez odporu snůru odvinouti mohla (mimo přívlač, kde hned zasekne.)

Na Jizeře, kdež také nejchutnější štiky jsou, jest oblíbený na mnoha místech, zvláště kde se líčí na noc, tak zvaný „rozskřip.“ Jsou to dvě snětve vrby, kteréž na podobu uhlu spolu srostly jsou a okolo kterých se

šňůra následovně omotá: Když jsme byli šňůru na nějakou pěknou ohebnou větev (nejlépe vrbí, poněvadž jest obzvláště podajná) pevně uvázali, počneme omotávat rozskřip přes rosochy (ony větve) až k špičce, ponechávajíce tolik prázdné šňůry, aby rozskřip právě nad vodu dosáhl, ovijíme do kola volnými náviny obě tyto rosochy, až přijdeme ku konci, kterýž jsme prvé nožem rozřízli a tam zadrhneme (ale rozuměj dobře) zcela lehko šňůru; jen tak, že jest lehkého vzetí zapotřebí, aby se šňůra vysmekla a sama se odmotávat počala, což se dítí musí, nemáli štika uchvácenou nástrahu opět vypustiti.

U Budějovic jest opět jiný způsob, tam pod komickým jménem „na bambuli“ znám. Hořejší konec tyčky, kteréž se tam místo prutu užívá, omotá se volně jako klubko, a ponechá se jen tolik šňůry, kolik ji k zahození potřebí. Navíjet počíná se u hořejšího konce šňůry, kde na tyč uvázaná jest.

Uvedl jsem tyto dva spůsoby chytání štik pouze na příklad, abych podal důkaz, jak rozmanitým způsobem je chytati lze; zde platí přísloví: „Pomoz jak pomoz!“ Kdo má dar bystrého ducha, ten má vyhráno.

Ku konci podotýkám, že o tíži a stáří štik panují až směšné báchory; štiky, kteréž pojídají kachňátka, housátka a p. a kteréž dosahují 150—200 lib., ty myslím existují toliko v ohnivé obraznosti některých zbrklých rybářů, kteří je vypravují vnuku, jak je byli od děda slyšeli.

Kapr (*Cyprinus rex.*)

(*Der Karpfen, The common carpe, Carpe.*)

Kapr na udici jest velká rarita; protože se v rybnících chytati nesmí a říčních kaprů jest po řídku. Kapra, doufám, poznal by každý z našich laskavých čtenářů, a byť bych ho i v těchto řádcích nepopsal. Ale jsem přesvědčen, kdyby se někdo otázel, po čem že ho poznává, byl by mnohý asi na rozpacích, co honem odpověditi; a proto stůj zde popis i této známé ryby.

Kapr má ústa bezzubá, pysky tlusté, dva silné, dlouhé vousy na hořejším pysku a dva v koutkách, dlouhou hřbetní a krátkou řitní ploutev, kteréž mají třetí článek na zadní straně zoubkovaný. Tělo má pravidelný tvar, obloukovitě sklenutý hřbet a skorem rovné břicho, slovem jest to „vtělené naše ponětí o rybě“.

Obyčejná barvitost kapra jest tato: Hřbet šedomodravý, rovněž tak i ploutev hřbetní; leč ostatní ploutve přecházejí do ruda, pysky a boky oranžově žluté, břich stříbřitě bílý.

Ačkoliv jest kapr nejobyčejnější ryba, předce ho u nás nebývalo, a byl teprvé ve středověku do severní Evropy přesazen.

Původní rod kapří měl šupiny; leč pěstováním a hlavně prý tím, spojí-li se mlíči kapra s jikrami lína, povstala odruda obecného kapra, kteréž šupiny buď zcela scházejí (tarand, naháč, der Lederkarpfen), aneb u níž se jen v malém počtu a to velmi velké nalézejí (šupák, der Spiegelkarpfen.)

Kapr miluje tiché vody, kteréž buď pomalu tekou, aneb stojí a na dně hodně tučného bahna mají; v tom pak ryje hlavou, aby červíky, hmyzy a zetlelé rostlinky našel. —

Kapři upadají, jakmile voda se značněji ochladí, do jakéhosi druhu otupělosti a zavrtávají se houfně hlavou do bahna, aby tam přezimovali. K tomu účelu vyvolí si nejhlubší místa a možná-li na blízku vtékajících potoků nebo struh. V létě zdržují se nejraději mezi rákosím a pod širokými listy vodních bylin, ve vejtoních a na blízku, kde stoky do řek ústí.

Čas tření nastává červnem, v ten čas kdy pšenice květe a trvá až do července. Jikry přilepují kapři na vodní rostliny. Kapr má tuhý život a proto má se dříve, než ho kdo trhne, ranou do hlavy zabít. Kapr se dá delší čas zachovati, aniž by lekl, dáme-li mu do úst housku v kořalce namočenou.

Kapři vzrostou při dobrém chování tak, že dosahují délky 4 stopy a tíže i 40 a více liber. Tak byl v Jordáně u Tábora v červenci 1875. vyloven kapr 42 liber těžký. Kapr dosáhne i pěkného stáří a sice jak se s jistotou udává 100 let i přes.

K lovu kaprů třeba silného vlasu, silné udičky a hlavně pružná hůl, poněvadž se o to jedná ten první ráz po zaseknutí (der Karpfenschlag) vydržeti a udělat ničím; přestojí-li se tento, pak jest vyhráno a kapr vida marnost odporu, dá se snadněji zmoci.

Měl jsem příležitost, i dovolení ve více rybnících chytat; ale všady bylo třeba vnatiti, měl-li jsem se úspě-

chu domoci. Vnadal jsem malými červíky (žízaly, hlíště) houskou, brambory uhnětenými s moukou na těsto.

Dva nebo tři dny napřed, než se na lov vydáme, třeba vnadit.

Nejlíp se daří rybáři, je-li pod mrakem a po malém dešti, za parného pak léta z rána a pod večer. Dříve chytat, než se voda oteplí, jest daremná práce.

Poněvadž jest kapr velmi plachý a nedůvěřivý, tedy jest nutno, aby vše bylo odstraněno, co by podezření vzbuditi mohlo; tak buď násadec hnědé nebo zelenavě zbarvený a splávek lehounký.

Míval jsem obyčejně dva pruty sobě na blízku; jeden na červa a druhý na těsto; dal jsem největší hloubku, aby ležela nástraha skorem až na dně.

Proto že pruty v ruce držeti jest skoro věc nemožná, tedy je zakládám na vidličku (*gabelförmiger Stock*), kterouž si s vrby uříznu — položím se do chladu a dávám na splávek pozor.

Kapr bere opatrně a zdilouhavě, tak že jest obrovské trpělivosti třeba, aby ho rybář vyčkal. Nezasekni dřív, dokud kapr neodjíždí se splávkem pryč a neukvap se, stopí-li jej, neboť za chvílinku jej opět vypustí. Jak jsem se již svrchu zmínil, zkusil jsem též tento způsob lovu, ale nebavil mě velmi, poněvadž se při něm mnoho času zmaří a velkého požitku rybáři nepodává. Přěji každému, kdo na lov kaprů vydati se hodlá: „Velkou dosi trpělivosti a — něco, čím by si dlouhou chvíli ukrátil!“

Lín. (*Tinca vulgaris*.)

(*Der Schlei. The tench. Tanche.*)

Druhá mizerka a zlobivec pro rybáře, který chytá na udici, jest línek. Ten jest také jen pro zlost a snad pro dobrou rybí polévku stvořen.

Lína pozná každý dle následujícího popsání na prvý pohled:

Lín má všechny ploutve okrouhlé; v koutkách úst má dva krátké vousy, bachratější tělo než kapr, hřbet černo-zelený, boky tmavě olivové, zlatě se lesknoucí, ploutve červenohnědé do fialova, břich bělavý. Hlavní a charakteristická známka jsou malinké šupiny, kteréž hustým, průhledným šlemem (*Epithelium*) pokryty jsou, tak že tělo lína jest rovněž tak hladké a kluzké jako tělo úhořovo. Lín žije 6—7 let. V třetím roce dosahuje již tíže tří liber; v rybnících svědčí línu mezi kapry velmi dobře a dosahuje 1½' na délku a 6—8 lb. tíže na váhu.

Lín se nejraději zdržuje v tiché vodě s bahnitými břehy, jilovým a šlemovitým dnem, v kterémž si potravu rostlinnou a červíky hledá.

V horských bystrinách bys však darmo lína hledal; tam schází naprosto.

Lín si pobude rád, ba řekl bych ještě raději než kapr, mezi vodními bylinami a místa širokými listy jejich pokrytá jsou jeho rejdiště; proto tam také zahazuj s hloubkou co možná největší.

Za parných dnů se zdržuje mezi rákosím a sitím na blízku prohlubní — a z večera můžeš se o reji tom přesvědčit; poněvadž si jako kapři rtoma pomlaskávají.

Čas tření spadá do června, kde se na mělčinách travinami porostlých tře.

Na lov lina chystáme se jako na lov kapří. Z rána nebo k večeru, obzvláště ale po tichém, teplém deštičku jest lov jejich nejjistější. Ličíme buď mrskavé červíky, buď holubí nebo slepičí střívka a necháme ho zabrat, až buďto splávek na čisto stopí, anebo až se splávek překotí, což jest dobrým znamením, že ryba zabrala a s nástrahou k povrchu hladiny ubíhá. Bere-li línek příliš líně, utrhujeme mu nástrahu, zvolna o kousek dále ji popotahující.

U Smřic a u Chlumce v lukách byli a snad jsou i dosud jezírka s líný. S velkým sebezapřením a ohromnou trpělivostí dosáhl jsem toho, že jsem chytil dva kusy půl liberní; avšak vícekrát se o to nepokusím, možná že bych po druhé ani to nechytil a proto přestanu pouze na tom. —

Slunko. (*Phoxinus laevis*.)

(*Die Ellritze, Pfrille, The minnow, Le veron.*)

Jedna z nejmenších rybiček našich vod jest slunko (slunka); ona dosáhne jen zřídka délky 5". Poznáš ji ihned dle pestrých barev. Hřbet jest tmavě zelenohnědě zbarven, boky lesknou se zažloutlým kovovým leskem, ústa a vole jsou růžová, rovněž bývá i břich bledě růžový. Šupiny jsou velmi drobounké, tak že se zdá, že ani žádných nemá, vezmeme-li slunko do ruky.

V čas tření, jenž spadá do dubna a května, bývají slunka nejpestřeji barvená a mívají na hlavě špičaté

rohové výrůstky (*Hochzeitskleid*). Slunka najdeš u velkém počtu pospolitě žijící ve všech vodách. Ať bystřina, ať stojací voda všade jsou slunka; nejraději se ale zdržují poblíž rákosí a vodních bylin. V zimě zaryjí se do bahna, anebo se skryjí v kořání, aby se uchránily dravých ryb, kteréž by je jinak zajisté neušetřily. Slunko se chytá na velmi malou udičku a lehounký vlásek. Co nástraha užívá se vesměs malá žížalka, aneb masný červ.

Nejvíce, pokud se pamatuji, nachytil jsem slunek u Litomyšle a České Třebové.

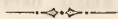
Slunko se dává někdy, není-li řízek po ruce, co nástraha na štikovec — jinak se nechytá.

V horách jsme chytali slunka co nástrahu na chytání raků. Jest-li by snad náhodou který z la-skavých čtenářů o lov

raků se interessoval. popíšu věrně, jak jsme na horách obyčejně raky chytali: „Uřízli jsme několik dlouhých prutů vrbových. sdrhli jsme s nich listí a na dolejších konci jsme je nožem rozčísli; do rozskřípu toho upevnili jsme provázkem slunka, kteréž jsme nechali dříve asi čtvrt hodiny na výsluní ležet, aby zatouchla. Pak jsme spustili tyto pruty mezi kořání starých olší a čekali. až přišli raci a zakousli se do rybiček, což jsme poznali podle pohybování špiček těchto prutů. Na to jsme je volně vytáhli až do blíže povrchu vody, poněvadž se kle-

petami silně nástrahy drží. Tu však museli jsme je podjeti malou ohnutou (sáčkem *Landungsnetz*) neboť jakmile rak spatří světlo, spustí se nástrahy a ušel by nám, kdybychom ho nezachytili do sáčku. — Zde podotýkám jen tak mimochodem, že raci jsou nejchutnější v červnu, červenci a srpnu; neboť v těch měsících rak nejvíce pojídá. Na počátku jara klade račice vajíčka a z těch vylézají kolem sv. Jana mláďata, kteréž matka pod ochranou svého ocasu sebou nosí. Pro gourmandy pak dodávám, že raci nabývají výtečné příchuti, když se před vařením na několik hodin do dobré smetany ponoří.

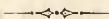
Morák. (*Candát. Lucioperca Sandra.*)

(*Der Schill. Zander. The perch-pike. Le sandre.*)

Dostí vzácná ryba našich vod; však pro rybáře chytajícího na udici nemá velké ceny a sice: předně proto, že jest jich velmi poskrovnu a za druhé a hlavně proto, že jest to ještě řidší úkaz chytit moráka na udici, leč snad na Labi od Mělníka dolů, kdež candáta „morákem“ jmenují a za uherský měsíc jednoho nebo druhého pod vory a pramicemi chytanou; na Nežárce jsem též o nich slyšel povídati; ale poněvadž jsem sám žádného doposud nechytl, nevím o tom co pověditi, než to, co jsem se od jiných dověděl.

Natáhni bachrnatého ježdíka do délky a myslí si, že jest tak barven jako štika a máš zblíženě obraz moráka. Morák se nejraději zdržuje v proudu a číhá za skálou

skryt na kořist svou; on vzrůstá až na 3—6 střevidů délky a 25—30 lb. váhy. Na moráka líčí se rybička na štikovec anebo na těžko, někdy také jen rybí ocásek. Co zvláštnost této ryby uvádí se, že brzo lekne.

Sumec. (*Silurus glanis*. *Der Wels*.)

Hladká ryba barvy olivově zazelenalé s mnohými skvrnami. Sumec má kůži bez šupin, ale šlemem potaženou, velkou ploskou hlavu, ústa veliká a hustými malými zoubky opatřená, na horní čelisti má dva velké, na dolní 4 malé vousky, první článek v prsní ploutvi jest silná kost, hřbetní měkká ploutev jest velmi malá, za to však se táhne daleko pod zpod těla ploutev řitní a přechází v ploutev ocasní.

Sumec jest největší dravec našich vod, totiž na váhu, neboť dosahuje 400—500 lb. tíže. On žije líně v bahnitých tůních a lapá malé rybky i menší vodní ptáky.

Čas tření spadá do června a července.

Mladého sumce lze na udici chytit, staršího velmi zřídka; líčí se silný řízek, nebo kleně.

Maso sumcovo není valně dobré, u mladších jest velmi tučné, u starších pak houževnaté a přímo nechutné.

Losos. (*Salmo salar*.)

(*Der Lachs. The salmon. Saumon.*)

Musíme o rybě té promluvit k vůli úplnosti řady ryb, leč nečiním sobě aniž komu jinému daremné laskominy, že by se nám povedlo lososa na udici chytit. Aby se ten pád přihoditi mohl, musel by býti losos rybou obecnou jako za Karla IV., kdy sobě služební v Praze a Litoměřicích vymíňovali, že jim nesmí býti losos dán k obědu za týden více než dvakráte — a ne raritou a lahůdkou panské tabule.

Losos má z celé čeledi lososovitých ryb nejtáhlejší tělo, hlavu malou, ústa mnohými zuby posázená, ploutve dlouhé, měkké, až na řitní vyhloubenou, takový přívěsek zbarven jest na hřbetě šedomodře, na boku a břiše stříbroleskle, ploutve jsou tmavošedé, tělo poseto černými skvrnami, tvaru neurčitého. Délky dosahuje i přes 4' a záhy i 70 lb.; podobný losos chová se v South-Kensington-Museum.

Losos jest ustavičně na cestách, nemá nikdež domova; táhne na podzim do Severního a Baltického moře a na jaře a začátkem léta stěhuje se opět v malých houfech do řek nazpátky. Jelikož toto cestování zvláště zajímavé jest, rozepíši se o něm šířeji.

Většina lososů, kteří dílem v širém moři, dílem v zátocích a ústí řek se zdržují vydávají se nejvíce z jara pospolitě na cestu do řek nahoru a sice v následujícím pořádku: Nejprve pluje starý jikrnáč a největší kusy napřed, po nich teprve menší a k posledku nejmenší kusy.

Cím více se blíží čas tření, kterýž spadá do listopadu a prosince, tím mocněji je žene pud, aby se co možna nejrychleji v před proti proudu brali a skutečně plovou největšími proudy s úžasnou rychlostí až 1500 stop za minutu, nedajíce se nijakými překážkami odstrašiti, přes jezy, hráze a vodopády vymrštuje se přemety až na dva sáhy do výšky a 20 střevíců na dálku a neustane s neúmornou vytrvalostí, až se mu to poštěstí a on dále plovati s to jest.

Toho používají na mnohých místech, kde jez poměrně vyšší a široký jest, že nastaví drátěné mřížoví po jeho délce, obzvláště na té straně řeky, kde lososové svůj spád mají, tak že mnohý losos, jemuž se skok nezdaří, na jez spadne a pro mřížky ony nemůže dále.

Takové zařízení mají na Kolínském jezu, a já byl roku 1877. očitým svědkem chycení velkého lososa takovýmto způsobem.

Lososi, kteří přicházejí z moře, jsou zbarvení stříbroleskle a znalí jsou dle barvy té a toho, že šupiny z nich snadno odpadávají.

Při tahu svém z moře do řek má tu zvláštnost, že táhnou jen jistými cestami, že zdržují se v jistých místech (nejraději za kameny a kusy skal v mírných proudech), a opustí-li jeden z kterékoliv příčiny svoje stanoviště, zaujme je ihned jiný.

Pozdě v letě, anebo na podzim dostanou se na menší vody a mělčiny, kde jikrní do mělké brázdy, kterouž pomocí ocasu do písku vyryjí, kladou, ba řekl bych skoro nalepují pomocí slizu, kterýmž jikry zaobaleny jsou.

Mliční stojí na stráží a zahání každého škodného nepřitele; kdežto menší lososi (tak zvaní „parrs“ totiž takoví, kteří ještě nikdy v moři nebyli) většinou sami mličím svým kladené jikry zárodkují; čemuž se ovšem diviti nemůžeme, když povážíme, že již 18 měsíců staří lososi úplně zralé mlčí mají. Samička ryje tedy brázdy, klade jikry a zaorá je opět, což trvá 2—3 dny, málokdy o něco déle.

Jako jinde v řiši živočichů jest i zde nezřídský úkaz, boj o samičku mezi samečkami. Jest známo, že mnohý jelen při takové příležitosti bídne zajde, mnohý kohout od druhého hrozně poklobán bývá a takž rozprádá se tentýž boj i mezi rybí čeledí lososů.

Co zbraň slouží lososům při půtkách těch bezpochyby rohovitý výrůstek na dolní hákovitě nahorů zahnuté čelisti; šarvátky ty bývají tak vášnivě vedeny, že mnohý losos při nich za své vezme; načež nastoupí vítěz na místo poraženého; samička pak, jak se zdá, jest s tou změnou úplně spokojena.

Jakmile se byli vytřeli, jsou lososové první dobou jako bez vlády, úplně vysílení, ano nejsou s to, aby dále plovali, a takž se nechají vodou unášet, až se trochu zotaví a vydávají se každý sám o sobě na cestu do moře, kdež se jim tak dobře daří, že již asi za 5 měsíců, buď na jaře nebo na podzim o hodně těžší na váhu do řek opět plovou.

Pravili jsme, že barva z moře přibylých lososů jest krásně stříbrolesklá — k tomu dodáváme, že během leta se jejich zevnějšek valně mění; stříbrná barva se kalí,

až přejde do zlatohněda a samečkům jak svrchu řečeno na spodní čelisti roh vyrůstá. Po tření vypadají ryby ty tmavě, mdle, jsou vzezření nemocného a hlavní známka ryb takových jest vystouplá, spuchlá řiť, potom žabra ubledlá a plná cizopásných červů, kterýchž se teprve v slané mořské vodě zbudou.“

Nyní se ohledneme, co se asi stalo z kladených jiker? Pravda ovšem, že samička jich velký počet klade, leč toho jest také nutně zapotřebí; neboť většina z nich přichází na zmar. Z kolika stran hrozí jim záhuba a zkáza; předně houfy rybiček hladem mořených pojídají tyto čerstvě kladené jikry velmi hltavě a larvy jepic a jiných much hubí je napořád.

Za 40—60 dní lze ve vajíčku první změnu a sice dva černé oční body pozorovati, načež postupuje další vyvinování se zárodku tak, že 90—140 dní, dle toho jak teplota vody processu tomu příznivě napomáhá anebo snad na újmu jest, rybka úplně vyvinuta jest. Na prsou má taková rybička velký měchýř, z kterého po prvních 5—6 neděl potravu svou bere a tyje. Potěr ten jest velmi něžný, nedůtklivý a nemotorný. Měchýřek se ztrácí a menší ze dne ke dni, při čemž rybka stále vzrůstá a pohyblivější se stává, až konečně se měchýř na dobro ztratí a rybka as palec dlouhá tvárnost rybí na se přijímá, vesele se ve vodě proháněti a potravu hledati počíná. Zbarvena jest světlohnědě a má kolem těla více tmavých pásů.

Tito mladí lososi vyhledávají si mělká zatiší k. p. brody, kde se na výsluní veselí; avšak jak mile z nějaké

strany nebezpečí zavětří, schovávají se, jako když střelu vymrští, pod kameny a do děr. Tak žijí v dubnu, květnu a začasť i v červnu; když později dorůstají, odvažují se dál a sice na hlubiny, kde křemenitě řečiště se nalézají. Za šest měsíců dosáhne potěr lososí délky 3—4" a tu počíná již každý pro sebe žítí osaměle na vlastní pěst. Po roce, počítaje ode dne, kde ryбка žítí počíná, odějí se lososi v stříbrostkvělý háv a strojí se na první cestu do moře; změnou zevnějšku mění se i způsob živobyťí rybek těch; rázem stanou se pospolitými a v březnu, dubnu, nejdéle v květnu a červnu vyjíždějí na onu dalekou cestu v houfech po 40—70ti kusech. Na rozhraní mezi mořskou a sladkou vodou zdržují se 2—3 dny, načež se rozejdou do širého moře.

Co se nyní s nimi děje, to doposud tajemná hlubina mořská zrakům našim ukrývá, leč to jest jistá věc, že většina lososů těch se po 6—8 nedělích starše se za ten krátký čas o 2—5 lib. těžší do téchže řek se vrací, z kterých vypluli, doplovou a trou se v místech těch, kde žítí započal a vrací se opět do moře, odkudž opět o několik liber těžší do řeky obvyklou cestou se berou, až jim vyprší chvíle a nějaký gourmand se slovy: „Delikat!“ jeho pohřební řeč odbude.

Mník. (*Lota vulgaris*.)

(*Die Aalraupe. Quappe. The burbot. Lotte.*)

Mník má širokou, svrchu smáčknutou hlavu, na bradě jeden vous, tělo jako ouhoř slizké a válcovité, tmavo oli-

*

vově zeleně, barvené s velkými nepravidelnými skvrnami; oko žluté, černě tečkované. Má dvě hřbetní ploutve; jednu úzkou a druhou širokou. Úzké břišní ploutve jsou položeny až u prsních ploutví tvaru vějířovitého. Ploutve hřbetní a řitní jsou zřetelně odděleny od ploutve ocasní. Šupiny jsou drobounké, těsně u sebe ležící a tělo hustým slizem potažené, tak že bys bera mníka do ruky řekl, že jest kůže jeho hladká. V ústech nalezá se množství malinkých zoubků. Mník jest samotář a zřídka jsem slyšel, že by kdo dva mníky za sebou na udiči chytl; žije buď v mrtvých, jalových vodách pod kamením a mezi kořáním — anebo ve svírech u jezů ve velké hloubce a vzrůstá obyčejně na 12—14 palců zdělí.

Mník jest velmi žravá ryba; požívá zvláště mnoho potěru a jiker.

Čas tření připadá na listopad a prosinec.

Nejlépe se chytá na udičku s větším ohybem a malou nožkou (parmovku;) co nástrahu bral jsem kus deštovky a sice onen koneček s hlavou; uštípl jsem ho tak, aby mi celou udičku a malý kousek násadce zakryl; na udičku navlíkl jsem ho tak, že hrot až pod samou kůži hlavy skryt byl, načež jsem na těžko zahodil. Co se braní tkne, shledal jsem, že jakmile mník k nástraze přijde, že ji rázem shtne a stojí — později pak vlasem pošukává; a tu musíme dáti pozor, abychom ho, jak začne pošukávat, ven vyhodili, sice by nám mohl po způsobu úhoře zaléztí mezi kamení a mohl by nás tak lehce o vlas připraviti. —

Já jsem chytl z jara v Brandýse na Labi u jezu, v peřejích, pak v lukách — později v Hradci Králové na Orlici, „v šancích“ mníky; a ve všech případech byl mník ve vnitř chycen a poškubával vlasem. Mnoho mníků jest též u Troskovic v jedné jalové strouze, ačkoliv si ho tmnější lidé mnoho neváží.

Mník se chytá obvykle na noční ličení (na provazce *Grundangel*) do vrší a do čeřene.

Tuku z mníkových jater užívalo se co léku proti bolení očí. Pověsili je totiž na slunce, schytali kapající tuk do nádoby a prodávali v lékárně pod jménem „Liquor hepaticus mustellae fluviatilis“.

Ouhoř. (*Anguilla fluviatilis*.)

(*Der Aal. — The eel. — L'anguille.*)

Vzdor tomu, že se to málo kdy přihodí, aby se ve dne chytil úhoř na udici, nesmím ho mlčením přejíti.

Jest totiž život ouhoře jakousi tajemnou rouškou pokryt a dodává mu zvláštní zajímavosti. Tvar těla jest táhlý, hadovitý, ústa malými zuby pokrytá, ploutve břišní scházejí, ploutev hřbetní a řitní splývají do přišpičatělé ploutve ocasní; na tlusté kůži jsou narostlé malé podlouhlé šupiny, kteréž se vespolek nekryjí a protože tělo úhořovo hustým šlemem potaženo jest, teprve na usušené kůži zřetelně viděny býti mohou. Před každou prsní ploutví nalezá se malý otvor žaberní, čímž se stává, že voda, kterouž ouhoř při dýchání žabrami prohání, nemůže ani tak rychle odtéci a tudy se úhořovi krk při dýchání nadýmá.

Barva úhoře jest na povrchu tmavozelená, po stranách nahnědlá, celá dolejší strana hlavy a břicha stříbřitě lesklá, oko zažloutle stříbřité.

Ouhoř vzrůstá až na 3—4 střevice zdělí — ano často i více.

Ku zvláštnostem vnitřního ústrojí úhořů náleží tlukoucí srdéčko na konci ocasu; na místě tom souvisí totiž žíly s miznicemi a pravidelné stahování toho srdéčka podporuje tok mízy a krve, který by zde pro vzdálenost od pravého srdce zdlouhavý byl. Druhá ne méně podivuhodná zvláštnost úhoře jest tuhost jeho živobytí; on vydrží mimo vodu déle než 24 hodin, aniž by lekl; useknutá hlava jeho lapá přes hodinu kolem sebe.

Úhoř hledá potravu svou na dně a živí se červy, mihulemi, rybičkami atd. Dle toho zařídí splávek a nástrahu; lič „na dumel“ t. j. otoč několikráte udičku červem, aby měl dle názvu toho podobu; i račí ocásek a mihule počítej též k dobrým nástrahám.

Ouhoř jest prý velký milovník hráchu a staří krajanové (mlynářští) vypravují si o tom mnohý veselý kousek. Úhoř skrývá se na jaře a v létě v děrách kořání, anebo mezi kamením; za noci opouští nejraději svou skrýš a vychází na lov. Někteří a sice slabší úhoři zarývají se přes zimu do bahna, jiní silnější táhnou na zimu do moře, kdež bezpochyby živé mladé rodí. Na jaře pak opouštějí staří i s mladými moře a táhnou opět do řek.

Přijde-li úhoř na nástrahu, tož buď jist, že ji jistě pohltí; protož nech si na čas a neukvap se se zásekem.

Úhoře vyhod' co možná nejrychleji z vody ven, šlápní na něj a vraz mu nůž do týla. Udici musíš obyčejně z něho vypárat, protože ji obyčejně spolkne velmi hluboko.

Co se způsobu rozplemenování úhořů týká, jest to posud záhadou; leč četl jsem asi před 4—5 roky v německém časopise „Gartenlaube“ zaručenou zprávu i s nákresem od jistého lékaře, který náhodou na to přišel, že úhoř živá mláďata rodí a který dotýčný exemplář úhoře anatomicky rozebral. Bližší data uvést nemohu, neb se mi dotýčná poznámka ztratila; avšak jakmile se to dovím, neomeškám ji v některém z našich vědeckých listů uveřejniti.

Bělice. (*Weisz-Brodtsche.*)

Prošedše řadu ryb pro rybáře chytajícího na udici důležitých, obrátme se k rybí havěti a probereme řadu bělic. Nevím, budou-li s tímto rozdělováním a tříděním ryb páni přírodozpytci srozuměni, to ale vím na jisto, že mi každý rybář k tomu potakuje (přisvědčí). Všechny ty ryby nestojí za mnoho — ani k jídlu, ani k chytání; maso jejich jest rozbrídlé (vyjma zimní čas, kde se vyproudí) a skoro všechny lze chytat na vnaďení bandurem anebo houskou. Čítáme k nim oba cejny, paroustev, bělici, ouklej pruhovanou, plotici, perlína, kleně, jelce, karasa a bolena (dle zevnějšího vzhledu alespoň).

Cejn velký.

(*Abramis brama. Der Brachsen. The Bream. Brème*).

Cejn malý.

(*Blicca argyroleuca. Der Blei*).

„Bílá ryba, tělo se stran silně smáčknuté (slovem jako dlešec;“ tím rozeznáš cejna ode všech jiných ryb; ústa má šikmo postavená, ploutve šedomodré, Znaký ty jsou společné oběma druhům. Jak tedy rozeznati potom velkého cejna od malého, jsou-li oba stejně velcí? Pouze dle oka. Velký cejn má duhovku žlutou s velkou černou skvrnou — malý cejn pak duhovku stříbřitou a zelenou skvrnu nad zřítelnici.

Cejn se zdržuje ve vodách s bahnitým dnem a miluje velmi společnost, tak že chytíš-li jednoho, ohlásí se druhý třetí, čtvrtý atd.

Cejn pojídá vodní byliny a červy. Z rána a pod večer vyskakuje nad vodu a zanechá vždy po ponoření pod vodu velkou bublinu. Mezi dnem plovou dva, tři po vrchu a dávají pilně pozor a to bývá na největších hlubinách a tišinách — tu dávejme pozor dál a jestliže ušíme, jak skalená voda a bublinky ode dna na povrch stoupají, pak můžeme s určitostí říci, že tam prorývá celé hejno cejnů bahnité dno — v místě tom si je hleďme navnaditi.

To činíme nejlíp tím, že rozhodíme večer po 8. hod. trochu červů, anebo kuličky z housky a trochu medu uhnětené.

Na cejna vezmeme malou silnou udičku; olůvko třeba dáti nejméně na střevíc od háčku daleko a hloubku

as 3—4 palce ode dna. Večer navnadíme a časně z rána jdeme chytat. Nejlepší chytání je od Jakuba do Bartoloměje (od 25. července do 24. srpna).

Cejna nech silně zabrat, poněvadž si on rád s udičkou pohrává, a nezasekni dřív, až s udičkou pryč ujíždí.

Cejn velký vzrůstá až na 10 i více liber — malý nepřerůstá 1' a bývá as libru těžký.

Cejn se tře v květnu a červnu.

Zde se musíme konečně také zmínit o jisté zvláštnosti ryb, jsou-li ve tření. Samci dostávají v ten čas škrablavé výrůstky na hlavě i na šupinách, kteréž ovšem, jakmile přijdou zase do své míry, opět ztratí.

Potom třeba připomenouti, že se obvyčejně staří dříve, mladí ale později trou.

Protože cejn na udici jest ryba obvyčejná, pomlčím o něm a podotknu toliko to, že jsem v Pardubicích roku 1878. v květnu na rybím trhu viděl cejna obrovského, pravé to monstrum, kterýž byl na Labi chycen.

Paroustev (podoustev). (*Abramis vimba*.)

(*Die Zärthe-Blaunase. Le serte*).

Paroustev jest jedna z nejranějších ryb, poněvadž v hlubokém moři přezimuje a na jaře ve velkých hejnéch do řek vrací.

Paroustev jest dlouhá, bílá ryba a lze ji okamžitě poznati dle tlustého a vyčouhlého rypáku, který ústa zcela přesahuje, tak že tato vezpod hlavy leží, z čehož

asi jméno pod-oustev (paroustev) svůj původ vzalo. Barva jest stříbrolesklá, hřbet tmavší, leč v čas tření, kterýž spadá do června, se mění tak, že ryba vypadá jako umouněná.

Paroustev zdržuje se nejraději v bystrých proudech. Silná udice na těžko s dobře čištěnou deštovkou jest na lov parouství nezbytná. V létě chytají se na „bandura“.

Nejvíce jsem jich nachytil v Brandýse na Labi, když byly ryby v tahu. Leč není o ně co stát; neb maso jejich nestojí za moc, poněvadž jest samá kostička.

Ouklej (bělice).

(*Alburnus lucidus*. *Der Uckelei*. *Lauben*. *The bleak*.)

Ouklej pruhovaná,

(*Alburnus bipunctatus*. *Die Göße*, *Orfe*. *The ide*).

Ouklej obecná, ale v rybářské mluvě bělicí či běličkou zvaná jest malá, as 4—5" dlouhá bílá rybička, kterouž poznáš dle malých úst šikmo na horu postavených — tělo má silně smáčknuté, hřbetní ploutev velmi úzkou, šupiny jsou stříbrolesklé a snadno odpadávají. Zdržuje se vždy ve větších hejnech poblíž hladiny, hltavě se po všem ženouc, cožkolivěk do vody upadne. Jest to věčný neposeda, který z místa na místo bez ustání přejíždí a libuje si velmi na výsluní; nejmilejší místa jsou ona, kde ústí stoky do řek a čím kalnější výtok, tím jest jí milejší.

Chce-li si kdo té zábavy dopřát, několik tuctů těchto rybiček chť vytáhnout, vezmi lehounký vlas bez olůvka

(hřízidla) s malým brkovým splávkem a malou velmi ostrou udičkou; hloubku dej na píd, na půl druhé, jak uvidíš. Chytej buď na masné červy, buď na kousky žízal a hlišti neb na malé kouličky z housky. Obyčejné mouchy u vody nachytané jsou též dobrá nástraha; tím způsobem nachytal jsem v Kolíně na ostrově v malé půlhodině víc jak půl kopy běliček. Dobře se to chytá též ve mlýně se žlabu, když melou.

Čas tření spadá do května a června.

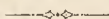
Na konec se musím zmíniti o tom, že máme též ouklej pruhovanou, leč poněvadž jsem ji dosud nechytl, tedy povím toliko to, že ryba ta jest znalá dle úst, kteráž jsou u porovnání s její velikostí velmi malá a pak, že se jí táhne dvojíta černě tečkovaná prouha po boku od hlavy až k ocasu.

Čas jejího tření spadá prý do dubna a do května.

Pan dr. Ant. Fric praví, že nebývá delší než 3"; Max von dem Borne dí ale, že vzrůstá až 1½—2 libry; ano že i dosáhne tíže 8—10 liber.

Nejlepší lov prý jest ráno a pod večer.

To jest vše, co o ní pověděti mohu.

Perlín.

(*Scardinius erythrophthalmus*. Der Roddo. Das Rothauge. The red-eye.

Plotice.

(*Leuciscus rutilus*. Die Plötze. The roach. La rosse.)

Plotice a perlín jsou si dosti podobné ryby bílé, dleškovité, pokryté velkými stříbrnými šupinami.

Neznáš-li je dokonale, tu jest potřebí zbystřit oko, ale jakmile rozdíl ten poznáš, pak je i zběžným pohledem na jisto rozeznati budeš s to.

Pohled na hlavičku, ústa a oko — na ostatní nemusíš ani dbát; neboť v tvarech těch se jediné a sice valně od sebe liší. Plotice má malá ústa tvaru obyčejného, hlavu krátkou a ta sedí na trupu tak, jako kdyby ji byl někdo prstem vaz do těla stlačil; větší stříbřité šupiny, duhovku v oku stříbřitou (u starších červeně kropenatou).

Perlín má pak ústa skoro kolmo vzhůru položená; hlavu a hřbet leskle modrý (modrý jako kalená ocel) jest skoro obloukovitě sklenut. Duhovka v oku jest oranžová s červenou skvrnou. Ostatné jsou si obě ryby podobny jako vejce vejci; neboť tvar ostatního těla a barva jsou stejné. Obě tyto ryby jsou velmi plaché a bystré a proto jest při lovu tom velmi zapotřebí, abychom se co možná opatrně chovali a zraku jejich ukrýt se hleděli.

Čas tření spadá do polovice května.

Ryby ty vůbec nejsou u velké vážnosti pro množství kostiček; ale v čas tření je nelze ani požívat pro odpornou chuť.

Jak mile se byly na mělčinách vytřely, vyhledávají hlubší zátoky, kde se pod vysokými břehy ve stínu stromů nejraději zdržují. Leč hlavní podmínkou jest, aby bylo řečiště křemenité a písčiny nános, aby je pokrýval; neboť ony nenávidí bahnité dno. Rovněž milá jsou jim místa vodními bylinami a sítím porostlá.

Plotice i perlín se ovšem rády proudí; avšak v silných peřejích brzy umdlévají a vrací se v hluboké zá-

tiší; nejmilejší jest jim hráti si v tak zvané zvratné vodě u jezu. Na jaře vezmou na červíky (vezmí menší udičku a dej hloubku as na sáh); později se musí vnaditi a sice, jak jsem již dříve podoknul, houskou. V zimě zdržují se v hlubokých jámách u větším počtu a dočkají tak jar-ního slunečka.

Poněvadž cejn, plotice a kapr až na dně potravu si hledají, proto musí nástraha až na dně ležeti.

Chytáme-li na housku, tu musíme ihned zaseknouti, jak mile ryba zabere, abychom jí nenechali času, aby nástrahu tu z úst opět vypustiti mohla.

Na pejírenku chytají se také dobře.

Kleně, tloušť.

(*Squalius dobula*. Die Döbel. Der Dickkopf. The chub. La dobule.)

„Tloušť má zakulatělé tělo, tupou hlavu, široká ústa a velké šupiny; na hřbetě jest začernale zelený, po stranách stříbroleskle bílý, na prsou a břiše začervenale bílý; ploutve mimo začernalou hřbetní krásně červené.“

V mládí zdržuje se kleně v potocích s pišcítým a křemenitým řečištěm, a tu se prohání u velkém množství zvláště na oněch místech, kde voda volněji plyne, živě se červy a hmyzem. Odrostou-li, vyhledávají řeky a požírají co uchvátí, potěr, babky, chrousty, luční koníčky, malé žabky, housenky, i raky, když se svlékají.

Tloušť jest velmi plachý a i stín, který na vodu padne poleká ho tak, že se okamžitě do hlubiny noří.

Kleňata přezimují v hlubokých tůních, trou se v květnu a červnu, načež se rozjedou do proudu a vejtoní (Dümpel); zvláště rádi si vyhledávají kořání podemletých břehů, jsou-li tyto stromy, obzvláště vrbami porostlé, tak že větve i nad vodu zasáhají a jde-li malý proud mimo.

Příčina toho jest na snadě; poněvadž vítr zaduje-li silněji, povždy velké množství hmyzu se stromů se-
trásá, kterýž padne pak lhtavosti ryb těch za oběť.

Na kleňata vybereme si nevelkou, ale silnou udičku. Co nástrahu vezmeme buď menšího mrskavého červa, nebo uštípíme kus dešťovky s hlavou a nastrčíme na udici tak, aby hrot zrovna jen koží pokryt byl; ostatní díl stáhneme na zad, jak daleko stačí. Dobrá nástraha jsou také slepičí neb holubí střívka a račí ocásek. Dobře jest též několik červů najednou na udici dáti, což kleňátka nad míru vábí. Hloubku dej buď úplně až na dno, neb něco málo nad něj. Kleňata chytáme buď na těžko, buď na silný vlas na půltěžko. Kleně zabere obyčejně rychle; rázem uchvátí nástrahu a ujíždí pryč; tu bez rozmyšlení zasekní hned.

Později v létě jest pěkné chytání na pejřenku, kteráž má tak košatá být, aby při dopadnutí na vodu šplouchla a tím kleňata na sebe upozornila.

Dobře jest dáti na pejřenku co nástrahu chrousty, babky, housenky, luční koníčky, když právě jsou. Vnadí se také višněmi a švestkami, ano i vinnými hrozny.

Tedy v červnu a červenci na těžko, neb na půltěžko, v srpnu a září na pejřenku!

Zvláště pěkné chytání jest býti v hustém křoví skryt a z úkrytu toho spustit nástrahu na vodu. K účeli tomu třeba na prut upevniti dva, tři kroužky a provléci nimi vlas; nad násadcem asi $1\frac{1}{2}$ střevice nad udičkou otoč kus olůvka, kteréz by svou tíhou vlas dolů stáhnouti mohlo. Co nástrahu dej buď lučního koníčka, buď chrousta, buď malou žabku, kterouž za kůži na zádech na udici upevníme. Šňůru stáhni až po samé olůvko, na to pak prostrč skrz větve prut a spusť udici až na samou hlavu. Je-li kde na blízku kleně, pak buď jist, že na tento způsob ho nejsnáze chytíš. Tento způsob jest též vhodný tam, kde jsou tak husté větve, že plnou šňárou zahoditi nelze.

Jelec (proudník).

(*Squalius lepusculus. Der Häsling. Strömling*).

Jelec je podoben kleněti, leč s tím rozdílem, že má hlavu více do špičky, kdežto hlava kleněte jest tupá (*stumpf*). Ostatní tělo a způsob života jest stejný jako u kleněte.

Karas obecný čili karásek.

(*Carassius vulgaris. — Die Karausche*).

Karas větší.

(*Carassius gibelio. Der Geibel*).

Jsou to dvě bílé sobě velmi podobné ryby a jen znalci se podaří je na první pohled dle více neb méně sklenutého hřbetu a dle silněji či slaběji vyvinuté hlavy

rozeznati. Podobají se trochu cejnu, jen že mají silně do oblouku sklenutý hřbet i břich a kratounkou řitní ploutev a že na břiše, tam kde ocas počíná, jakoby stupeň vyhloubený jest. Karasové žijí v stojatých vodách a hledají v bahně svoji potravu. Poněvadž jsou karasové rybi havěť v pravém slova smyslu, nebudu o nich šířiti mnoho slov.

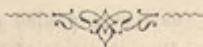
Bolen. (*Aspius rapax. Der Schied*).

Bolen jest podlouhlá bílá ryba; oko má žluté se zeleným pruhem nad zřítelnici. V mládí jest podoben skoro bělici, jen že má zavalitější tělo; jest to vlk v beránci kůži a v podobě dobrosrdečné bělice skrývá zákeřnického ducha; neboť pojídá mimo jiné také malé řízky a obzvláště oukleje. U nás žije nejvíce v Labi; stáří dosahuje 7—8 let a váží až 12 liber. — Maso jeho jest chuti chatrné.

Odstavec tento končím navedením, jak možná nejchutněji upravití rybí tu havěť.

Když jsme byli rybičky ty náležitě očistili, a nasolili (i v žabrách), dáme je do rozpáleného másla, kamž jsme dříve trochu drobně rozskrájené cibulky dali; když jsou již dosti usmažené, zalejeme je octem a přidáme trochu papriky. —

Takto upravené bělice jsou chutnější a záživnější než smažené, anebo jinak připravované.

Dodatek.

Myslím, že se svým laskavým P. T. čtenářům zavděčíme, když na konec našeho díla odporučíme následující dvě firmy, kteréž chovají vše, co sobě jen srdce přání může u vzácném výběru, dodávající, že jsme se o solidnosti jejich tovarů a cen osobně přesvědčili.

OBSAH:

	Strana.
Předmluva	5
Slovo o rybách vůbec	7
O rybářském náčiní	21
O vnaďidle a nástrahách	51
Rybářská pravidla	77
Obrazec času tření jednotlivých ryb	80
O rybách zvláště, kteréž v Čechách udicí chytati lze	81
Dodatek	129

KNIHTISKÁRNA A. ČAPKA V JIČÍNĚ.

ÚSTŘEDNÍ SLOVANĚKÁ
ZEMĚDĚLSKÁ KNIHOVNA A TISKARNA
Č. A. Z. V PRAZE.